

Zimní shromaždiště kalousů ušatých (*Asio otus*) v okrese Břeclav v zimách 2005/06–2017/18

Winter roosting sites of Long-eared Owls (*Asio otus*) in the Břeclav district
in winters 2005/06–2017/18

Petr BERKA

Sadová 859, 691 45 Podivín; e-mail: berka.podivin@seznam.cz

ÚVOD

Kalous ušatý (*Asio otus*) byl Jihomoravskou pobočkou ČSO vyhlášen ptákem roku 2005. Při této příležitosti provedli v zimě 2004/05 členové pobočky a další zájemci o sovy kontroly mnoha zimovišť. Veškeré dostupné údaje do konce zimy 2004/05 shrnuli ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005). V následující zimě byly provedeny další kontroly zimních shromaždišť, přičemž cílem bylo shromáždit i přesnější údaje o počtech zimujících sov (ZAŇÁT et al. 2007). Protože jsem v následujících letech získal mnoho dalších údajů o zimování kalousů v okrese Břeclav včetně nálezů neznámých zimovišť, rozhodl jsem se je samostatně zpracovat, výše citované práce doplnit a na základě nových poznatků je i částečně revidovat.

METODIKA

Od podzimu 2006 jsem na území okresu Břeclav i v některých přilehlých oblastech především v zimních měsících pravidelně kontroloval jak známá zimoviště kalousů, tak další místa vhodná pro shromažďování sov. Hlavním cílem bylo ověřit obsazenost známých zimovišť, případně vyhledat nová. Pokud není uvedeno jinak, obsahuje článek údaje z okresu Břeclav v současných hranicích platných od roku 2007.

Většinu kontrol jsem prováděl ve dne. Mojí snahou přitom bylo sovy nevyplašit, a pokud se tak stalo, většinou jsem prohlídku stanoviště ukončil. V případě, že kalousi využívají hustě zavětvené stromy nebo nepřístupná místa, podaří se ve dne zjistit jen část přítomných sov a zjištěný počet je nutno považovat za minimální. Počet ptáků zaznamenaných při večerním rozletu je podstatně přesnější.

Po celé období jsem shromažďoval také údaje od dalších ornitologů a příležitostně se dotazoval na okolnosti výskytu sov i místních obyvatel. Získal jsem tak mnoho

nových poznatků včetně několika z období před zimou 2005/06, které nejsou obsaženy v článcích ŠKORPÍKOVÉ et al. (2005) a ZAŇÁTA et al. (2007).

Přesnější počet zimujících kalousů na většině zimovišť jsme s dalšími ornitology zjistili v zimě 2015/16 díky sčítání ptáků při večerním rozletu. Pokud v této zimě na lokalitě nebylo sčítání při rozletu provedeno, započítal jsem nejvyšší počet sov zjištěný při denní kontrole. Do celkového počtu pak byli započtení i jednotliví ptáci, kteří se zdržovali mimo společná shromaždiště.

Vě výsledcích jsou zahrnuty údaje shromážděné do konce ledna 2018.

Protože na zimních shromaždištích mají největší zastoupení kalousi ušatí, přiřadil jsem k tomuto druhu i sovy, které z níže uvedených důvodů nebylo možno přesně určit:

- mezi větvemi byla vidět jen část těla nedostatečná k určení druhu;
- při rozletu na loviště nebo přiletu z lovišť za šera a tmy byla patrná jen silueta;
- údaje byly získány od jiných pozorovatelů, většinou místních obyvatel, kteří sovy dobře neznají.

Za zimní shromaždiště považuji lokalitu, kde byli během klimatologické zimy (měsíců prosince nebo ledna nebo února) alespoň jedenkrát zjištěni minimálně tři kalousi při denním odpočinku. Obdobně jako ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) a ZAŇÁTA et al. (2007) uvádím v kapitole Výsledky i všechna zimní pozorování jednoho nebo dvou jedinců (kvůli přehlednosti v samostatném odstavci). I v těchto případech se může jednat o zimní shromaždiště:

- které další ptáci dosud neobsadili – na začátku zimování (letní a podzimní měsíce);
- na kterém již další ptáci zimování ukončili (jarní měsíce);
- které ostatní ptáci již trvale opustili;
- kde další ptáci byli před kontrolou vyplašení, nebo zůstali na jiném stanovišti;
- kde na hustě zavětvených nebo dosud olistěných stromech nebyli další ptáci pozorováni;
- kde se další ptáci zdržují na neznámém místě v okolí (např. nepřístupné dvory a zahrady).

Tyto údaje mohou být v budoucnosti doplněny novými poznatky. Například údaj o pozorování kalouse u rybníka v Moravském Žižkově v roce 2013, zveřejněný ve faunistické databázi ČSO (L. Řičánek a M. Řičánková), mě vedl k intenzivnímu průzkumu obce a nálezu zimního shromaždiště u mateřské školy.

V textu článku je třeba rozlišovat tyto termíny:

Lokalita zimování – rozsáhlejší území, většinou část obce nebo města. U obcí s malou rozlohou zastavěného území někdy celý intravilán. Lokalita většinou zahrnuje několik stanovišť.

Stanoviště zimování – menší území, například hřbitov, zahrada, park nebo skupina stromů.

Pro místa denního odpočinku kalousů ušatých v zimním období používají ornitologové několik označení. MARTIŠKO (1999) například uvádí pojem „stáváníště“,

někteří pozorovatelé je nazývají „deništi“. V tomto článku užívám výraz „zimní shromaždiště“ stejně jako ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) a ZAŇÁT et al. (2007).

Získané výsledky jsou prezentovány především v přehledu všech lokalit, kde byla zjištěna zimní shromaždiště kalousů (3 a více jedinců), dále pak lokalit, kde bylo dosud zaznamenáno zimování jen jednoho nebo dvou jedinců. Samostatně jsou uvedeny údaje z lokalit ležících dnes na území okresu Brno-venkov, které byly do 31. 12. 2006 součástí okresu Břeclav. Lokality (v dalším textu označeny symbolem sovy), resp. stanoviště, jsou seřazeny abecedně, uvedena je vždy nadmořská výška podle internetové aplikace <http://ags.cuzk.cz/dmri/>, číslo kvadrátu síťového mapování organismů (PRUNER & MÍKA 1996) a pro rychlou orientaci i údaj, zda byla lokalita v zimě 2017/18 obsazená. Pokud o zimování kalousů na lokalitě již byly publikovány nějaké údaje, uvádím jejich stručný souhrn. Následují výsledky kontrol. Jestliže jsem u některého stanoviště shromáždil za jednu zimu více údajů, kvůli zkrácení textu uvádím jen vybraná pozorování. Vždy to jsou kontroly, při kterých byl zjištěn maximální počet ptáků, dále neobvykle brzké nebo pozdní výskyty, případně další zajímavosti (neobvyklé druhy dřevin apod.). Na rozdíl od ŠKORPÍKOVÉ et al. (2005) a ZAŇÁTA et al. (2007) neuvádím přehled lokalit s negativními kontrolami, kde výskyt kalousů nebyl nikdy prokázán. Provedl jsem jich více než 53. V textu u jednotlivých lokalit (stanovišť) je vždy uvedeno, zda je prezentován jen výběr získaných údajů, upozorněno je na výsledek zjištěný při rozletu a zvýrazněn je nejvyšší počet kalousů zaznamenaný na lokalitě. Pokud není uvedeno jinak, značí výsledek „nezjištění“, že nebyli zjištěni ani ptáci, ani jejich pobytové stopy.

Autoři pozorování (abecedně): Jana Berková (JB), Markéta Berková (MB), Gašpar Čamlík (GČ), Pavel Dedek (PD), Petr Dočkal (DO), Robert Doležal (RD), Pavel Forejtek (PF), Ivana Galiová Teplá (IG), Miroslav Hanzlíček (MH), Renáta Hasilová (RH), Tomáš Havránek (TH), David Horal (DH), Karel Hřebačka (KH), Jaroslav Charvát (JCha), Josef Chytil (JChy), Josef Jančálek (JJ), Vlastimil Janda (VJ), Květoslava Körberová (KK), Tomáš Kněžíček (TK), Marie Kotasová-Adámková (MK), Petr Koubek (PK), František Krause (FK), Richard Kuba (RK), Patrik Michna (PM), Jindřich Mikeš (JM), Petr Navrátil (PN), Ondřej Němeček (ON), Pavel Ondra (PO), Libor Opluštil (LO), Drahoslav Peka (DP), Brigita Petrášová (BPe), Zbyněk Piro (ZP), Bořivoj Pokorný (BP), Pavlína Prátová (PP), Václav Procházka (VP), Vladan Riedl (VR), Ondřej Ryška (OR), Vlastimil Sajfrt (VS), Vlasta Škorpíková (VŠ), Pavel Štěpánek (PŠ), František Trtílek (FT), Tomáš Valášek (TV), Leoš Vejpustek (LV), Robert Vlk (RV), Petr Voříšek (PV), Vilém Vyhnálek (VV), Šárka Zaňátová (ŠZ). Pokud není uvedeno jméno ani zkratka, jedná se o vlastní údaje autora (PB).

Celkem jsem shromáždil více než 1288 údajů z **lokalit** (označeny symbolem sovy) a **stanovišť**, které byly někdy obsazeny (275 kontrol bylo negativních).

☞ Bohumilice – jižní část obce, 202 m n. m., kv. 6967 (obsazená, výběr pozorování)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt v zimě 2005/06 s maximem 56 ex. 2. 2. 2006.
 2. 2. 2007: 13 ex. při rozletu (MK);
 13. 11. 2007: 7 ex.;
 2. 11. 2008: 31 ex. při rozletu (MK);
 13. 2. 2009: min. 45 ex. při rozletu (MK);
 28. 8. 2009: 1 ex. na lípě (MK);
 16. 1. 2010: **60 ex.** při rozletu (MK);
 12. 11. 2010: 10 ex. – 1 na smrku, min. 4 na borovici, ve dvoře knihovny 3 na keřích a 2 na hrušni (PB, MK);
 24. 11. 2011: 5 ex.;
 24. 1. 2013: 13 ex. – 6 na smrcích u válečného pomníku, 7 na borovici před knihovnou;
 9. 4. 2013: 1 ex. na smrku u válečného pomníku;
 4. 10. 2013: min. 6 ex. na lípě;
 16. 1. 2014: 11 ex. – 1 na smrku u válečného pomníku, asi 10 na borovicích před knihovnou;
 22. 8. 2014: 2 ex. na lípě;
 27. 2. 2015: 9 ex. – 4 na borovici před knihovnou, 2 na smrku u hasičské zbrojnice, 3 na smrku u válečného pomníku;
 4. 12. 2015: 14 ex. – 4 na borovici a 2 na smrku před knihovnou, 1 na lípě a 7 na smrku u hasičské zbrojnice;
 únor 2016: 48 ex. při rozletu (MK);
 21. 7. 2016: 2 ex. na lípě u hasičské zbrojnice;
 17. 1. 2017: min. 17 ex. na smrcích u pomníku;
 12. 10. 2017: 2 ex. na smrcích u pomníku;
 30. 1. 2018: 8 ex. – 1 na smrku u pomníku, 7 na borovicích před knihovnou.

☞ Borkovany – okolí kostela: 278 m n. m., kv. 6966 (obsazená, výběr pozorování, obr. 2)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt min. 7 ex. ve dvoře fary v zimě 2005/06. Od zimy 2009/10 se kalousi zdržovali na smrku a jedli v zahradách jižně od kostela (p. Zajíček *in verb.*). Stromy obsazované v zahradě fary a kostela jsou nepřístupné.
 15. 12. 2006: **min. 15 ex.** na tujích ve dvoře fary (PB, FT);
 26. 1. 2010: 7 ex. na smrku;
 4. 3. 2011: 2 ex.;

Obr. 2. Borkovany – okolí kostela: neudržované ovocné stromy v zahradě za kostelem, 7. 2. 2017. © P. Berka

Fig. 2. Borkovany – vicinity of a church: unmanaged fruit trees in a church garden, 7th February 2017. © P. Berka

- 6. 1. 2012: 3 ex.;
- 24. 1. 2013: min. 4 ex. na smrku;
- 16. 1. 2014: 1 ex. na smrku;
- 23. 1. 2015: min. 3 ex. na smrku;
- 4. 12. 2015: 6 ex. na smrku, zde i veverka obecná (*Sciurus vulgaris*);
- 7. 2. 2017: 3 ex. na ovocných stromech v neudržované zahradě za kostelem, z nich dva na stromě porostlém břechťanem;
- 14. 2. 2017: min. 3 ex. v neudržované zahradě za kostelem;
- 25. 7. 2017: 2 ex. – 1 na trnce v zahradě u kostela a 1 v neudržované zahradě za kostelem (PB, p. Zajíček).

Brod nad Dyjí, kv. 7165 (obsazená)

Hřbitov, 185 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí negativní kontrolu v zimě 2004/05, ZAŇÁT et al. (2007) výskyt 1 ex. podle vývržků v zimě 2005/06.

22. 1. 2012 a 19. 1. 2013 – negativní kontroly.

Jihozápadní část obce, 177 m n. m.

23. 12. 2013: kalousi nezištění, trus a vývržky pod borovicemi, odhad 1–3 ex. (VŠ);

18. 1. 2015: **10 ex.** – 1 na ovocném stromu, u rybníka 2 na smuteční vrbě a 7 na borovici;

25. 12. 2015: 6 ex. na borovicích;
22. 1. 2017: min. 8 ex. na borovicích;
25. 12. 2017: 8 ex. – min. 6 na borovicích a 2 na smrku.

☞ Brumovice, kv. 7067 (obsazená)

Střed obce (hřbitov, u mateřské školky), 200 m n. m.

10. 3. 2016: **3 ex.** – 1 na túji na hřbitově, 2 na borovicích v zahradě mateřské školky, z nich jeden samec volá;
26. 1. 2017: kalousi nezjištěni;
28. 1. 2018: kalousi nezjištěni, asi 15 vývrzků pod túji na hřbitově – min. 1 ex.

Jižní část obce, 190 m n. m.

27. 3. 2016: 1 ex. na túji před domem č. p. 99;
26. 1. 2017 a 28. 1. 2018: kalousi nezjištěni.

☞ Břeclav – jihovýchodní část města, kv. 7267 (obsazená)

Hřbitov, ul. Lanžhotská, 158 m n. m. (výběr pozorování)

- ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt v zimě 2005/06 s maximem 25–30 ex. 27. 2. 2006.
29. 12. 2006: **35 ex.** při rozletu (VV);
22. 10. 2007: 14 ex. při rozletu (VV);
27. 11. 2008, 27. 11. 2011, 24. 11. 2012, 26. 1. 2013, zima 2014/15, 19. 12. 2015: kalousi nezjištěni (PB, FK, VS).

Zabrádkářská kolonie Na Širokých, 156 m n. m.

Kalousi tu zimují od zimy 2006/07 nebo 2007/08 (p. Jaegerová *in verb.*).

26. 1. 2013: 4 ex. – 2 na túji, 2 na smrku;
5. 2. 2013: cca 14 ex. – 3 na túji, 1 a asi 10 na smrcích;
1. 2. 2014: 10 ex. při rozletu (VS);
15. 1. 2015: 7 ex. – 5 a 1 na tújích, 1 na smrku;
19. 12. 2015: min. 10 ex. – 5 na túji, 2 a min. 3 na smrcích;
21. 1. 2017: 7 ex. – 5 na túji, 2 na smrku;
7. 1. 2018: 11 ex. – 3 na túji, 8 na smrcích (PB, KH).

☞ Břeží – severozápadní část obce, kv. 7165 (neobsazená, výběr pozorování)

Hřbitov, 194 m n. m. (výběr)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimách 1996/97–2004/05 s maximem **min. 90 ex.** 13. 1. 2005, ZAŇÁT et al. (2007) výskyt v zimě 2005/06 potvrzují.

9. 2. 1994: min. 80 ex. (JCh);
14. 1. 2006: 25–30 ex. (RV);
11. 11. 2006: 3–5 ex. (RV);
30. 11. 2008: asi 45 ex. (TK);
26. 1. 2009: 23 ex. (JM);

17. 11. 2009: 25–30 ex. (RV);
 30. 12. 2010: kalousi nezjištění (JM);
 22. 1. 2012: 18 ex.;
 19. 1. 2013: cca 16 ex. – před hřbitovem 4 na smrku a 2 na bříze, cca 10 na túji na hřbitově vyplašeno kočkou šplhající na strom, v důsledku toho hřbitov dál nekontrolován;
 19. 1. 2014: 13 ex. – 9 na smrku a 1 na bříze před hřbitovem, 1 na tisu a 2 na tujích na hřbitově;
 18. 1. 2015: kalousi nezjištění, na smrku porostlém břechtanem před hřbitovem puš-
 tík obecný (*Strix aluco*);
 15. 3. 2015, 13. 12. 2015, 6. 2. 2016, 22. 1. 2017 a 23. 12. 2017: kalousi nezjiš-
 těni.

Ul. Polní, 198 m n. m.

15. 3. 2015: kalousi nezjištění, cca 80 až 100 vývržků pod jedlí;
 13. 12. 2015, 6. 2. 2016 a 22. 1. 2017: kalousi nezjištění.

 Bulhary, kv. 7166 (obsazená)

U transformátoru, 177 m n. m.

- Zima 2013/14: **asi 7 ex.** na jehličnanech (KK);
 17. 11. 2014, 6. 12. 2014 a 25. 12. 2015: kalousi nezjištění.

Východní část obce, 167 m n. m.

14. 12. 2017: 3 ex. – 1 na borovici a 2 na túji před penzionem Na rozcestí;
 22. 12. 2017: 3 ex. – 2 na túji a 1 na smrku;
 5. 1. 2018: při zběžné kontrole nezjištění, podle místní obyvatelky už tady jsou asi 8 let.

 Diváky – park před obecním úřadem, 229 m n. m., kv. 7066 (obsazená)

11. 2. 2011: 7 ex. na jehličnanech;
 24. 11. 2011: 2 ex.;
 10. 1. 2013: 6 ex. na smrcích;
 1. 11. 2013: kalousi nezjištění, pod dvěma smrky několik vývržků;
 16. 1. 2014: kalousi nezjištění, vývržky pod nejméně dvěma smrky – 2–3 ex.;
 23. 1. 2015: **min. 12 ex.** na třech smrcích;
 16. 2. 2016: 3 ex. na smrcích (PB, ON);
 10. 1. 2017: 1 ex. na smrku;
 19. 1. 2018: 2 ex. na smrcích.

 Dolní Věstonice – jihozápadní část obce, kv. 7165 (neobsazená)

U základní školy, 171 m n. m.

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt **9 ex.** v zimě 2005/06.

26. 1. 2013: kalousi na břízách u základní školy nezjištěni, později téhož roku byly břízy vykáceny. Kontroly v dalších letech byly negativní.

U restaurace Hájovna, 172 m n. m.

Nepravidelný výskyt uvádí R. Kuba (*in verb.*, 2013).

26. 1. 2013 a při další kontrole v některé z následujících zim kalousi nezjištěni.

☞ Drnholec – remíz v polích SV od obce, kv. 7164 (bez údajů)

SCHAUER et al. (1988) uvádějí výskyt **12 ex.** v zimě 1979/80. Není známá přesná lokalizace.

☞ Drnholec – lužní les, kv. 7164 (bez údajů)

BALÁT et al. (1955) uvádějí **130 ex.** v prosinci 1954. Není známá přesná lokalizace.

☞ Drnholec – severní část městyse, kv. 7164 (obsazená, výběr pozorování)

Ul. Husova, 179 m n. m.

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt 15 ex. v únoru 2006.

2006: podle místního občana tu kalousi zimují již 10–20 let v počtech 50–100 ex. (RV);

29. 1. 2006: 15–20 ex. na smrcích (RV) ;

30. 12. 2006: 5 ex. na dvou smrcích (RV);

26. 1. 2008: kalousi nezjištěni (RV);

29. 3. 2009: min. 11 ex. (PO);

23. 2. 2010: 13 ex. (PO);

21. 1. 2012 a 19. 1. 2013: kalousi nezjištěni.

Okolí základní školy, 173 m n. m.

12. 11. 2005: 7 ex. na břízách (RV);

26. 10. 2006: 5 ex. na břízách v ul. Dělnická (RV);

26. 11. 2006: 16 ex. na břízách (RV);

29. 12. 2006: 15 ex. na břízách (RV, RD);

5. 11. 2007: 7 ex. na břízách (RV);

10. 11. 2008: **40–41 ex.** na břízách (RV);

28. 10. 2010: 4 ex. na břízách (RV).

Okolí obchodního domu, 182 m n. m.

24. 1. 2009: cca 40 ex. – asi 30 na smrcích za hotelem, asi 10 na třech jedlích v ul. Tyršova u kulturního domu (RV);

5. 3. 2009: 35 ex. na smrku v zahradě u hotelu (JM);

24. 12. 2009: 30–35 ex. na dvou smrcích za hotelem (RV);

6. 2. 2010: asi 25 ex. na keřích za obchodem (RV);

21. 2. 2010: asi 15 ex. na smrku a keřích za obchodem (RV);

18. 12. 2010: 15–20 ex. – 10–15 na keřích za obchodem a 5 na smrku za hotelem (RV);

27. 1. 2011: 28 ex. na smrku v zahradě u hotelu (JM);
9. 2. 2011: 5 ex. na borovici u točny autobusů (RV);
26. 2. 2011: 29 ex. – 3 na smrku v zahradě u hotelu a 26 v sousední zahradě na ovocných stromech (JM);
5. 3. 2011: 19 ex. – 8 na smrku za hotelem a 11 na keřích za obchodem, u točny autobusů nezjištění (RV);
3. 12. 2011: 15–20 ex. na dvou smrcích za hotelem a obchodem (RV);
7. 1. 2012: 17 ex. – 15 na dvou smrcích za hotelem a obchodem, 2 na jívě u kulturního domu (RV);
16. 12. 2012: asi 30 ex. na smrcích a keřích za hotelem a obchodem (RV);
6. 1. 2013: asi 30 ex. na smrku za hotelem (RV);
23. 1. 2013: 32 ex. – 5 na smrku a 27 na ovocných stromech (asi švestky) v zahradě (JM, PO);
6. 3. 2013: 17 ex. – 15 na ovocných stromech v zahradě, 1 na smrku u cesty a 1 na smrku v zahradě hotelu (JM, PO);
9. 12. 2013: 25 ex. – 4 na smrcích a 21 v zahradě na ovocných stromech (JM);
22. 12. 2013: 25 ex. – 5 v křoví za obchodem, 10 na smrku za hotelem, 10 na borovicích u točny autobusů (RV);
19. 1. 2014: 14–17 ex. – 2 v křoví za obchodem a 12–15 na smrku za hotelem, u točny autobusů nezjištění (RV);
15. 2. 2014: 8–13 ex. – 5–10 na smrku za hotelem, 3 na borovicích u točny autobusů (RV);
18. 1. 2015: min. 20 ex. – min. 14 na velkém smrku za hotelem, 6 na borovicích u točny autobusů (RV);
1. 2. 2015: 32–34 ex. – 9 na smrku za obchodem, 3–5 na smrku za hotelem, 20 na borovicích u točny autobusů (RV);
7. 4. 2015: 3 ex. – 1 na smrku za obchodem, 2 na borovicích u točny autobusů (RV);
25. 12. 2015: 24 ex. – 13 na borovicích a 1 na bříze u točny autobusů, 9 v zahradě hotelu a 1 na smrku u chodníku;
17. 1. 2016: 38 ex. při rozletu (RV);
22. 1. 2017: 18 ex. – 5 na borovicích u točny autobusů, s vývržky i na dalších místech, 6 na smrku v zahradě u hotelu a 7 na smrku u uličky;
25. 12. 2017: 20 ex. – 18 na borovicích u točny autobusů (asi 0,5 m od jednoho sýkora koňadra *Parus major*, oba bez reakce), 2 na smrku. Na smrku u uličky a smrku v zahradě hotelu kalousi nezjištění.

☉ Horní Bojanovice – hřbitov, 253 m n. m., kv. 7066 (neobsazená)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimách 2004/05 s maximem **4 ex.**, ZAŇÁT et al. (2007) výskyt v zimě 2005/06.

15. 12. 2006: kalousi nezjištěni, pod tújemi několik starších vývržků;

11. 1. 2008: 1 ex. na túji (PB, ON);

30. 12. 2008: 2 ex.;

15. 1. 2010: 2 ex.;

12. 11. 2010, 11. 2. 2011, 6. 1. 2012 a 5. 3. 2013: kalousi nezjištěni.

☞ Horní Věstonice – Pod Martinkou, 358 m n. m., kv. 7165 (neobsazená)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt **9–10 ex.** v zimě 1996/97.

15. 1. 1989: 4 ex. na borovici u horolezeckého lomu (JCh);

22. 1. 2013, 10. 1. 2016, 8. 2. 2016: kalousi nezjištěni (PB, PD, DH, VR).

☞ Hustopeče – hřbitov, 201 m n. m., kv. 7066 (neobsazená, výběr pozorování)

Zimování mnoha jedinců kolem roku 1980 udává I. Chrastina (*in verb.*), v 90. letech 20. st. zde desítky kalousů při opakovaných kontrolách zatíhl I. Literák (*in litt.*) a 13. 1. 1994 tu asi 30 ex. udává O. Pražák (*in litt.*). ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimách 1996/97–1999/2000 a 2002/03–2004/05 s maximem **40 ex.** 14. 1. 2003. ZAŇÁT et al. (2007) udávají výskyt v zimách 1998/99, 2004/05 a 2005/06.

31. 1. 2007: 9 ex.;

14. 1. 2008: min. 14 ex. při rozletu (PB, MH);

15. 1. 2009: 6 ex. na túji;

5. 2. 2010: 7 ex.;

14. 1. 2011: 1 ex.;

13. 12. 2011, 13. 3. 2012: kalousi nezjištěni, jednotlivě vývržky;

31. 10. 2012, 8. 1. 2013, 12. 2. 2013, 8. 10. 2013, 17. 1. 2014, 13. 1. 2015 a 3. 11. 2015: kalousi nezjištěni.

☞ Hustopeče – ul. Nová, 191 m n. m., kv. 7066 (neobsazená)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt v zimě 1996/97 s maximem **9 ex.** a negativní kontroly v letech 2003–2006.

Zimy 2005/06–2017/18: kalousi nezjištěni.

☞ Hustopeče – ul. Hradní, 202 m n. m., kv. 7066 (obsazená, výběr pozorování)

16. 12. 2015: 13 ex. při rozletu;

6. 1. 2016: **19 ex.** při rozletu;

1. 4. 2016: 1 ex. na smrku;

4. 1. 2017: 16 ex. při rozletu;

23. 11. 2017: min. 7 ex. na smrku;

4. 1. 2018: 7 ex.

Jevišovka, kv. 7164 (obsazená)

Hřbitov, 178 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimě 2004/05, ZAŇÁT et al. (2007) v zimě 2005/06 s maximem **22 ex.**

22. 1. 2012, 19. 1. 2013, 28. 1. 2014 (VŠ) a 25. 12. 2015: kalousi nezjištění.

Ul. Nádražní, 176 m n. m.

25. 12. 2015: cca 14 ex. – asi 12 na borovici ve dvoře domu č. p. 22, 1 na borovici a 1 na túji na ulici, podle místního občana tu zimují již déle než 20 let;

22. 1. 2017: min. 13 ex. – min. 12 na borovici před sokolovnou a 1 na túji;

14. 4. 2017: 1 ex. na borovici před sokolovnou;

25. 12. 2017: min. 7 ex. – min. 6 na borovici u sokolovny a 1 na túji.

Klentnice, 386 m n. m., kv. 7165 (neobsazená)

Členitá lokalita ve volné krajině zarostlá hlohy, šípky, trnkou a místy třešní. V okolí se nacházejí travnaté plochy, místy keře.

27. 12. 2015: **min. 20 ex.** (PN);

10. 1. 2016: 8 ex.;

22. 1. 2017: 2 ex.;

27. 1. 2018: kalousi nezjištění.

Klobouky – náměstí a širší okolí, kv. 7067 (obsazená)

Náměstí a okolí, 229 m n. m. (výběr pozorování)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí zimování na náměstí v zimách 2001/02 a 2004/05 a údajně zimování již předchozích min. 15 let. ZAŇÁT et al. (2007) potvrzují výskyt v zimě 2005/06 s maximem **asi 100 ex.** 1. 2. 2006, několik jedinců zjistili také u sokolovny v listopadu 2005.

Únor 2004: min. 32 ex. u zdravotního střediska, výskyt od prosince 2003 (MK);

25. 2. 2004: min. 3 ex. na smrčích u zdravotního střediska (MK);

14. 9. 2006: 2 ex. na smrku na náměstí (MK);

6. 2. 2007: 34 ex. při rozletu (MK);

16. 10. 2007: min. 8 ex.;

15. 1. 2008: 56 ex. při rozletu (PB, ON);

7. 12. 2008: 62 ex. při rozletu (MK);

4. 1. 2009: min. 55 ex. při rozletu (MK);

6. 11. 2009: 10 ex. – 8 na smrku a 1 na túji na náměstí, 1 na bříze u zdravotního střediska;

14. 12. 2009: 25 ex. (MK);

26. 1. 2010: 14 ex. – 10 na náměstí, 1 na smrku u stadionu, 2 na bříze u letního kina, 1 na bříze u zdravotního střediska;

11. 2. 2011: min. 6 ex. na několika stromech při zběžné kontrole;

6. 12. 2011: min. 12 ex. na náměstí, v okolí sokolovny a zdravotního střediska kalousi nezjištěni;
 24. 1. 2013: 15 ex. – 14 na dvou smrcích a 1 na túji;
 5. 3. 2013: 3 ex. na smrku, 6–7 m od něj pracují dělníci se zbýječkou, u letního kina vývržky (3 ex.), v okolí sokolovny a zdravotního střediska kalousi nezjištěni;
 31. 1. 2014: min. 7 ex. – min. 5 na smrku na náměstí, 1 na smrku a 1 na borovici u letního kina, u zdravotního střediska kalousi nezjištěni;
 7. 10. 2014: 11 ex. – 1 na smrku na náměstí, 5 na lípě a 5 na vrbě u letního kina;
 13. 2. 2015: 8 ex. – na náměstí 2 a 3 na smrcích a 3 na túji;
 4. 12. 2015: 10 ex. – na náměstí 6 na smrku, 1 na túji a 3 na smrku;
 16. 2. 2016: 6 ex. – na náměstí 3 na smrku, 1 na túji a 1 na smrku, 1 na borovici u letního kina;
 17. 1. 2017: 6 ex. – na náměstí 4 a 1 na smrcích, 1 na túji;
 12. 10. 2017: 4 ex. – 2 na smrku na náměstí, 1 na lípě a 1 na vrbě u letního kina;
 30. 1. 2018: 1 ex. na smrku na náměstí, zběžná kontrola.

U kaple sv. Barbory, 273 m n. m.

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt několika jedinců v lesíku u kaple v zimě 2005/06.

6. 12. 2011: v okolí kostela a kaple sv. Barbory kalousi nezjištěni.

Zahrada diakonie, 256 m n. m.

V období 1967–1975 zimovalo cca 20–30 kalousů v současné zahradě diakonie Betlém. Dříve zde bylo více stromů, hlavně tújí a smrků. V současnosti při pravidelných návštěvách kalousi nepozorováni (P. Pilař *in verb.*).

 Kobylí, kv. 7067 (obsazená)

U základní školy, 207 m n. m.

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt v obci v zimě 2005/06 s maximem 4 ex.

Po roce 2000: pravidelné zimování na smrcích u školy, v některých zimách **přes 20 ex.**, v zimách 2013/14 a 2014/15 kalousi nezjištěni (V. Janda *in litt.*);

20. 1. 2016: 3 ex. na dvou smrcích;
 26. 1. 2017: 2 ex. na dvou smrcích (PB, VJ);
 19. 1. 2018: 2 ex. na dvou smrcích.

U sokolovny, 177 m n. m.

Kalousi zimovali u sokolovny, později byly stromy pokácené (V. Janda *in verb.*, 2017).

 Krumvíř, kv. 7067 (obsazená)

Hřbitov, 190 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt 2 ex. v zimě 2004/05, ZAŇÁT et al. (2007) udávají negativní kontroly v zimě 2005/06.

26. 12. 2006: kalousi nezjištěni (ON);

18. 2. 2007, 21. 2. 2010: kalousi nezjištění, jen několik vývržků (ON);
 6. 1. 2012: 1 ex.;
 27. 3. 2012: kalousi nezjištění;
 24. 1. 2013: 1 ex. na túji;
 16. 1. 2014: kalousi nezjištění, dříve obsazená túje pokácená.
Část obce Chaloupky, 184 m n. m. (výběr pozorování)
 21. 3. 2014: pobytové stopy pod jednou tújí a dvěma smrky v uličce, podle místního občana zde kalousi byli tuto zimu poprvé, pozoroval 3 ex.;
 20. 11. 2014: min. 10 ex. – 2 na túji a 1 na smrku v uličce, min. 7 na smrcích v parčíku, podle místní občanky jsou tu druhou zimu;
 23. 1. 2015: min. 13 ex. – min. 8 v parčíku, 5 na smrku v uličce;
 13. 2. 2015: 11 ex. v parčíku;
 28. 1. 2016: **34 ex.** – v uličce 11 na smrku a 2 na túji, 21 při rozletu v parčíku;
 17. 1. 2017: min. 17 ex. – 1 na túji v uličce a min. 16 na smrcích v parčíku (PB, ON);
 15. 7. 2017: 3 ex. – 2 na smrcích a 1 na lípě v parčíku, pod stromy i ve větvích stromů peří;
 12. 10. 2017: min. 13 ex. – min. 8 v parčíku, 3 na túji a 2 na smrku v uličce;
 30. 1. 2018: 9 ex. – 6 v parčíku a 3 na túji v uličce.

Kurdějov, kv. 7066 (obsazená)

Podél hlavní ulice, 229 m n. m. (výběr pozorování, obr. 3)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt 1 ex. v únoru 2006 (lokalita „obec“).

11. 1. 2008: u potoka kalousi nezjištění (PB, ON);
 5. 3. 2009: 4 ex. u potoka (PB, ON);
 10. 12. 2009: 1 ex. na túji u potoka;
 21. 1. 2011: asi 20 ex. v zahradě domu č. p. 128, podle jeho obyvatele tu zimují asi 5 let (PB, ON);
 25. 10. 2011: 2 ex.;
 10. 1. 2013: min. 10 ex. – min. 8 na smrcích v zahradě domu č. p. 128, 2 na smrku v zahradě domu č. p. 91;
 22. 2. 2013: u potoka kalousi nezjištění;
 1. 11. 2013: 4 ex. na smrcích v zahradě domu č. p. 128;
 16. 1. 2014: u potoka kalousi nezjištění;
 11. 2. 2014: 8 ex. – 5 na smrcích v zahradě domu č. p. 128 a 3 na smrku v zahradě domu č. p. 91;
 23. 1. 2015: 10 ex. na smrcích v zahradě domu č. p. 128;
 25. 1. 2016: 18 ex. při rozletu v zahradě rodinného domu, hlas samce od skupiny smrků za zahradou – asi další ex.;
 16. 2. 2016: min. 8 ex. – min. 3 na smrku v zahradě a 5 ve skupině malých smrků

Obr. 3. Kurdějov — podél hlavní ulice: smrky v zahradě rodinného domu. V zimě 2016/17 byly oba stromy pokáceny. V pozadí lokalita Černá hora. 16. 2. 2016. © P. Berka

Fig. 3. Kurdějov — along a main road: spruces in a private garden. Both trees were cut in winter 2016/17. Černá hora site in the background. 16th February 2016. © P. Berka

Obr. 4. Kurdějov — Černá hora: stráně zarůstající náletem dřevin s jednotlivými starými ovocnými stromy. 23. 1. 2015. © P. Berka

Fig. 4. Kurdějov — Černá hora: a slope overgrown by bushes with several old fruit trees. 23rd January 2015. © P. Berka

ve svahu za zahradou, pod nimi množství pobytových stop, tyto stromy nebyly nikdy dříve kontrolovány;

6. 12. 2016: 14 ex. – 10 na borovicích a 1 na tují v zahradě domu č. p. 136, 3 na smrku v zahradě, u potoka kalousi nezjištěni, smrk u chodníku a nejpočetněji obsazený smrk u domu č. p. 128 jsou pokácené;

19. 1. 2018: 7 ex. – 6 na borovicích a 1 na keři v zahradě domu č. p. 136.

Hřbitov, 253 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt 1 ex. v zimě 2004/05, ZAŇÁT et al. (2007) pobytové stopy asi 1 ex. v únoru 2006.

15. 12. 2006: asi 15 ex. na tujích;

6. 11. 2007: kalousi nezjištěni;

11. 1. 2008: kalousi nezjištěni, pod tují letošní vývržky;

15. 1. 2009: asi 24 ex. (PB, ON);

5. 3. 2009, 10. 12. 2009, 21. 1. 2011, 10. 1. 2013, 6. 2. 2014 a 6. 12. 2016: kalousi nezjištěni (PB, ON).

Černá hora, 250 m n. m. (obr. 4)

Stráž navazující na zastavěné území obce porostlá keři a stromy, místy travnaté porosty. Stanoviště vzdálené asi 130 m od nejbližší obsazeného stromu v obci.

2008 a 2009: výskyt v keřích zjištěný při mysliveckých honech (PD);

11. 11. 2014: **min. 25 ex.** (JJ);

23. 1. 2015: kalousi nezjištěni, nalezeny desítky vývržků;

6. 10. 2015: min. 3 ex.;

3. 11. 2015, 16. 2. 2016, 6. 12. 2016 a 26. 10. 2017: kalousi nezjištěni.

Ladná – Kačenárna, 160 m n. m., kv. 7167 (neobsazená)

2001–2006: některou zimu na keřích u čerpačky **víc než 20 ex.**, dnes jsou keře vykácené (DP *in verb.* 2016);

19. 2. 2017: 3 ex. na borovicích v oploceném areálu, pod borovicemi cca 70 vývržků;

11. 11. 2017 a 21. 1. 2018: kalousi nezjištěni.

Lednice – u rybníků, kv. 7266 (bez údajů)

BALÁT et al. (1955) uvádějí zimování kalousů ve vysokém borovém lese u rybníků bez dalších podrobností. Není známá přesná lokalizace.

Lednice – zámecký park, kv. 7166 (obsazená)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt **asi 150 ex.** v zimě 1994/95 (u minaretu).

ZAŇÁT & BERKA (2007) udávají pravidelné zimování v 70. – 90. letech 20. stol. bez bližší lokalizace.

Jižní ostrov Zámeckého rybníka, 163 m n. m.

ZAŇÁT & BERKA (2007) uvádějí zimování od konce 70. a v 80. letech 20. století.

29. 1. 1998: 27–30 ex na tujích (ZP).

U minaretu, 162 m n. m.

ZAŇÁT & BERKA (2007) uvádějí výskyt v zimách 1988/89–1989/90.

U skleníku, 170 m n. m. (výběr pozorování)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimách 1999/2000–2004/05, ZAŇÁT et al. (2007) v zimě 2005/06 s maximem 145 ex. 10. 2. 2006.

- 27. 11. 2005: 86 ex. při rozletu (VV);
- 8. 12. 2005: 111 ex. při rozletu (VV);
- 10. 12. 2006: 96 ex. při rozletu (VV, VS);
- 13. 1. 2007: 104 ex. při rozletu (VV);
- 1. 8. 2007: 7 ex. při rozletu;
- 7. 2. 2008: 88 ex. při rozletu (VV, VS);
- 15. 7. 2008: 1 ex. (VV);
- 17. 11. 2008: asi 60 ex. při rozletu (PB, VV, MB);
- 5. 7. 2009: min. 1 ex. (ŠZ);
- 26. 11. 2009: 54 ex. při rozletu (PB, VV, MB);
- 18. 1. 2011: min. 45 ex. při rozletu;
- 25. 12. 2011: 44 ex. při rozletu (VV);
- 15. 1. 2013: min. 28 při rozletu ze dvou tují;
- 7. 12. 2013: 16 ex., z toho 7 na jalovci virginském (PB, GČ);
- 9. 12. 2013: 18 ex., z toho 5 na jalovci virginském (PB, VV);
- 17. 11. 2014: 14 ex. – 10 na tují a 2 na jalovci virginském;
- 6. 1. 2015: 15 ex. na tujích (VV);
- 3. 1. 2016: 56 ex. při rozletu (VV);
- 14. 11. 2016: 13 ex., z toho 5 na velkých tujích JJZ od skleníku (VV);
- 27. 12. 2016: 52 ex. při rozletu (VV, BP);
- 17. 12. 2017: min. 28 ex. – 6, 5, 1 a 1 na tujích, 5 na jalovci;
- 2. 1. 2018: 33 ex. při rozletu (VV).

Lednice – hřbitov, 174 m n. m., kv. 7266 (neobsazená, výběr pozorování)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí negativní kontrolu v zimě 2004/05, ZAŇÁT et al. (2007) udávají pobytové stopy v zimě 2004/05 a výskyt min. 2 ex. v březnu 2006.

- 31. 1. 2009: kalousi nezjištěni, několik starých vývržků;
- 22. 1. 2012: kalousi nezjištěni;
- 19. 2. 2016: **6 ex.** při rozletu z jedné túje, volá samec i samice, při výletu tleskání křídly;
- 9. 3. a 14. 12. 2017: kalousi nezjištěni, jen vývržky.

Mikulov – hřbitov a okolí, 261 m n. m., kv. 7165 (obsazená)

1993–1995: pravidelně zimuje **4–5 ex.** na tujích nebo jiných jehličnanech (PV); po roce 1995: zimování do 5 ex. i v dalších zimách, zřejmě nepravidelně (PV, ZP, JChy);

18. 1. 2015: 2 ex. na túji na hřbitově, v parku nezjištění;
 6. 3. 2015: 2 ex. na túji na hřbitově;
 13. 12. 2015: 4 ex. – 2 na túji a 1 na smrku na hřbitově, 1 na túji ve vedlejším parku;
 6. 12. 2016: 1 ex. na hřbitově, vývržky na třech místech (VS);
 22. 1. 2017: pod tújí desítky vývržků, určitě se tu zdržovalo několik jedinců, ve vedlejším parku kalousi nezjištění;
 23. 12. 2017: 1 ex. na túji.

☞ Moravská Nová Ves – hřbitov, 193 m n. m., kv. 7168 (neobsazená)

- ZUNA-KRATKY et al. (2000) udávají výskyt **4–5 ex.** v zimě 1999/00 a hřbitov považují za nepravidelně obsazované zimoviště. ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí negativní kontrolu celé obce v zimě 2004/05.
 6. 2. 2011, 18. 12. 2011 a 19. 12. 2015: kalousi nezjištění.

☞ Moravský Žižkov – farma Prechov, 176 m n. m., kv. 7167 (obsazená)

24. 3. 2013: 1 ex. na túji;
 8. 2. 2014: 2 ex. na túji;
 21. 12. 2014 a 29. 11. 2015: kalousi nezjištění;
 12. 4. 2016: 1 ex. na túji;
 17. 12. 2016: kalousi nezjištění, pod tújí asi 15 vývržků;
 9. 12. 2017: **min. 9 ex.**, z nich 7 vyplašených, 2 z nich narazili do skleníku;
 30. 1. 2018: 6 ex. při rozletu z túje.

☞ Moravský Žižkov – střed obce, 198 m n. m., kv. 7167 (obsazená)

- ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí negativní kontrolu celé obce v zimě 2004/05.
 8. 2. 2014: 8 ex. – 6 na túji a 2 na borovici u mateřské školy, podle místní občanky jsou tady už asi 2 nebo 3 roky, u kostela několik starších vývržků;
 24. 10. 2014: 8 ex. na javoru u mateřské školy;
 9. 12. 2014: asi 10 ex. na borovici u kostela;
 21. 12. 2014: 8 ex. na túji u mateřské školy;
 3. 2. 2015: min. 10 ex. u kostela, u mateřské školy nezjištění;
 4. 9. 2015: 5 ex. na javoru v zahradě u mateřské školy;
 29. 11. 2015: **23 ex.** na borovicích u kostela, u mateřské školy nezjištění;
 12. 1. 2016: asi 12 ex. u kostela, u mateřské školy nezjištění;
 17. 12. 2016: 16 ex. u kostela na borovicích, u mateřské školy nezjištění. Podle místního občana u kostela byli už cca před 45 lety;
 6. 10. 2017: 2 ex. – 1 na ořešáku v zahradě u mateřské školy, 1 na borovici u kostela;
 9. 12. 2017: 15 ex. – 6, 1 a 1 na borovicích u kostela, 5 a 2 na tújích u mateřské školy.

☞ Morkůvky – střed obce, kv. 7067 (neobsazená)

Park za kulturním domem, 198 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt min. 2 ex. (až 10 ex.) v parku v zimě 2004/05. ZAŇÁT et al. (2007) kalousy v parku v zimě 2005/06 nezjistili.

11. 1. 2008: 1 ex. na smrku (PB, ON);

21. 11. 2008: 1 ex. na smrku;

4. 3. 2011, 6. 12. 2011, 5. 3. 2013 a 30. 1. 2018: kalousi nezjištěni.

U křižovatky, 199 m n. m.

Kolem roku 2003: **asi 20 ex.** na opadaném listnatém stromu (BPe);

Dvě zimy kolem roku 2010 a 30. 1. 2018: kalousi nezjištěni.

☞ Nejdek – Horní les, kv. 7166 (bez údajů)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí zimování **32 ex.** v prosinci 2005 na lokalitě Herdy, její přesná poloha však není známá.

☞ Němčičky – východní část obce, 208 m n. m., kv. 7066 (obsazená, výběr pozorování, obr. 5)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt 5–7 ex. v zimě 2005/06 v zahradě rodinného domu.

9. 3. 2007: kalousi nezjištěni, pobytové stopy pod břízou a jehličnany v zahradě domu č. p. 198;

30. 10. 2007: 11 ex. na břízách v zahradě rodinného domu (PB, ON);

30. 12. 2008: min. 10 ex. – 1 na tují u vstupu do zemědělského družstva a min. 9 na břízách v zahradě rodinného domu;

5. 3. 2009: 4 ex., podle místního občana zde před několika lety zimovalo 36 ex. (PB, ON);

12. 11. 2009: **min. 35 ex.** – 9 na břízách v zahradě rodinného domu, 3 na tují a 3 na borovici před zemědělským družstvem, min. 20 na břízách v jeho areálu;

15. 1. 2010: asi 30 ex. (PB, ON);

19. 11. 2010: 6 ex. na břízách v zahradě rodinného domu;

24. 11. 2011: před areálem zemědělského družstva kalousi nezjištěni;

20. 11. 2012: 4 ex. – 1 na bříze v zahradě rodinného domu, 1 na tují před zemědělským družstvem, 3 na břízách v jeho areálu;

24. 1. 2013: 5 ex. – 4 na smrku a 1 na borovici v areálu zemědělského družstva, na jehličnanech před ním kalousi nezjištěni;

16. 1. 2014: 8 ex. na smrku v areálu zemědělského družstva. Podle agronoma p. Janů se na podzim zdržovali na břízách, ale byli záměrně plašeni, aby neznečišťovali plochy pod stromy;

23. 1. 2015: asi 20 ex. na pěti smrcích v areálu zemědělského družstva;

22. 12. 2015: min. 13 ex. na smrcích v areálu zemědělského družstva, před ním kalousi nezjištěni;

Obr. 5. Němčičky – východní část obce: areál zemědělského družstva. 16. 1. 2014. © P. Berka

Fig. 5. Němčičky – eastern part of the village: an area of a local farm. 16th January 2014. © P. Berka

16. 2. 2016: 20 ex. – 19 a 1 na dvou smrcích v areálu zemědělského družstva (PB, ON);

15. 10. 2016: 1 ex. na bříze v zahradě domu č. p. 202;

10. 1. 2017: 11 ex. na smrcích v areálu zemědělského družstva;

19. 1. 2018: 3 ex. na smrcích, vývržky i na dalších dvou místech.

Nikolčice – jižní část obce, 295 m n. m., kv. 7066 (obsazená, výběr pozorování)

13. 2. 2007: **19 ex.** na túji v nepřístupné zahradě za domem č. p. 80, podle místního občana se tu údajně zdržují 10–20 let, většinou ve větším počtu (PB, ON);

6. 11. 2007: min. 3 ex. – min. 2 na túji a 1 na ořešáku (PB, ON);

1. 3. 2009: 14 ex. – 7 na túji, 2 na smrku a 5 na borovici;

12. 11. 2009: 6 ex. – 3 na túji a 3 na smrku;

21. 1. 2011: 6 ex. na smrku, podle místních občanů zimují 25–30 let, před několika lety údajně 45 ex. (PB, ON);

3. 11. 2011: 4 ex. na smrku;

- 10. 1. 2013: 8 ex. – 4 na smrku a 4 na modřínu;
- 21. 11. 2013: 4 ex. – 1 na smrku a 3 na túji;
- 28. 11. 2014: 2 ex. na borovici ve dvoře rodinného domu, na tradičním místě nezjištění,
- 23. 1. 2015: min. 5 ex. – 1 na smrku v zahradě a min. 4 na borovici u potoka;
- 4. 12. 2015: 5 ex. – 2 na smrku a 2 na túji v zahradě, 1 na borovici u potoka;
- 10. 1. 2017: 6 ex. – 5 na túji a 1 na smrku;
- 19. 1. 2018: 5 ex. – 4 na túji a 1 na smrku v zahradě.

Novosedly – hrbitov, 176 m n. m., kv. 7164 (obsazená, výběr pozorování)

- 22. 1. 2012: 3 ex.;
- 19. 1. 2013: 4 ex. – 2 a 2 na tújích;
- 19. 1. 2014: 1 ex. na túji;
- 18. 1. 2015: kalousi nezjištění, pod jednou z tújí desítky vývržků;
- 13. 12. 2015: 1 ex. na smrku;
- 22. 1. 2017: 2 ex. na smrku;
- 25. 12. 2017: 2 ex. na smrcích.

Podivín, kv. 7167 (neobsazená)

Hřbitov, 177 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimách 1996/97, 1999/2000 a 2000/01 s maximem **min. 20 ex.** 21. 12. 1996. ZAŇÁT et al. (2007) udávají výskyt v zimě 1999/2000 a negativní kontrolu v zimě 2005/06.

Polovina 80. let 20. stol.: pravidelný výskyt cca 10–20 ex.;

- 12. 3. 2014: kalousi nezjištění, pod jednou tújí vývržky a trus;
- 11. 11. 2006, 21. 12. 2008, 30. 11. 2010, 2. 12. 2011, 22. 1. 2013, 14. 3. 2014, 25. 10. 2014, 24. 12. 2014 a 24. 12. 2015: kalousi nezjištění.

Ul. Bratislavská, 171 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimě 2000/01 s maximem 6 ex. 9. 12. 2000 a bez výskytu v dalších zimách do 2004/05. ZAŇÁT et al. (2007) potvrzují výskyt v zimě 2000/01 bez pozdějších údajů.

2005/06–2017/18: lokalita kontrolována každou zimou, kalousi nezjištění.

Ul. Zborovská, 168 m n. m. (výběr pozorování)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt na ulici a ve dvoře rodinného domu v zimách 2000/01, 2001/02 a 2004/05 s maximem 8 ex. v zimě 2004/05. ZAŇÁT et al. (2007) udávají výskyt min. 19 ex. v zimě 2005/06 ve dvoře rodinného domu.

- 21. 7. 2006: 3 ex. na lísce, pod stromem vývržky;
- 28. 10. 2006: 2 ex., smrk ve dvoře pokácený;
- 28. 1. 2007: min. 12 ex. při rozletu, volá 1 samec;
- 27. 5. 2007: 3 ex. na lískách, podle vývržků se tu zdržují již několik dnů;

24. 6. a 23. 7. 2007: 2 ex.;
22. 12. 2007: 10 ex.;
13. 7. 2008: 5 ex. – 4 na lísce a 1 na túji;
27. 2. 2009: min. 11 ex.;
4. 7. 2009: 2 ex., pobytové stopy;
11. 7. a 15. 8. 2009: 6 ex.;
20. 2. 2010: asi 13 ex.;
4. a 18. 7. 2010: 1 ex.;
19. 9. 2010: 3 ex.;
28. 1. 2011: 3 ex.;
4. a 26. 7. 2011: 1 ex.;
13. 8. a 15. 11. 2011: 2 ex.;
19. 7. 2012: 1 ex. na lísce;
29. 8. 2012, 11. 9. 2012, 25. 9. 2012, 30. 9. 2012 a 30. 10. 2012: kalousi nezjištění;
24. 12. 2012: 1 ex. na smrku;
27. 3. 2013: 2 ex. na smrku;
23. 7. 2013: 1 ex. na lísce;
24. 10. 2013: 3 ex. – 2 na dvou lískách a 1 na smrku;
20. 12. 2013: 1 ex. na túji;
9. 1. 2014, 22. 1. 2014, 31. 1. 2014, únor 2014 a 9. 3. 2014: kalousi nezjištění;
14. 7. 2014: 1 ex. na lísce;
13. 9. 2014, 2. 10. 2014, 21. 10. 2014, 28. 12. 2014 a 22. 2. 2015: kalousi nezjištění;
1. 8. 2015: 1 ex. na lísce;
1. 9. 2015: kalousi nezjištění;
22. 9. 2015: 1 ex. na túji před lékárnou;
17. 11. 2015, 24. 12. 2015, 19. 6. 2016 a 9. 11. 2017: kalousi nezjištění.

 Popice – Na Uherčicku, 224 m n. m., kv. 7065 (neobsazená, výběr pozorování, obr. 6)

Volná krajina. Svah se starými terasami zarůstajícími náletem dřevin a travnaté plochy.

16. 1. 2015: asi 6 ex. v keřích;
29. 1. a 3. 11. 2015: kalousi nezjištění (PB, ON);
19. 11. 2015: min. 10 ex. v náletových trnkách na místě vzdáleném 100 m od místa zimování 2014/15;
14. 1. 2016: min. 19 ex. (PB, ON);
5. 2. 2016: **asi 20 ex.**, ptáci cca o 60 m dále než 14. ledna, na dřívějším místě napa-
dané asfaltové střelecké terče;
10. 12. 2016: min. 7 ex. (DH);
26. 1., 2. 11. a 8. 12. 2017: kalousi nezjištění, občas jen několik vývržků.

Obr. 6. Popice – Na Uherčicku: mez zarostlá náletem dřevin. 16. 1. 2015. © P. Berka

Fig. 6. Popice – Na Uherčicku: a hedgerow formed by natural seedings. 16th January 2015. © P. Berka

Obr. 7. Popice – severovýchodní část obce: dvůr obecního úřadu. Uzavřený prostor běžně nepřístupný veřejnosti. 3. 12. 2013. © P. Berka

Fig. 7. Popice – north-eastern part of the village: a yard of the municipal council building, which is closed to the public. 3rd December 2013. © P. Berka

 Popice – severovýchodní část obce, kv. 7066 (neobsazená, obr. 7)

Dvůr obecního úřadu, 190 m n. m.

11. 4. 2013: vývržky pod smrkem, borovicí a tují, podle zaměstnankyně obce se na dvoře tuto zimu zdržovaly **4 ex.**, v předchozích letech v počtu do 2 ex.;
3. 12. 2013: 2 ex. – 1 na borovici a 1 na tují;
14. 1. 2014: kalousi nezjištění, jen vývržky a trus;
16. 1. 2015 a 5. 2. 2016: kalousi nezjištění.

Hřbitov, 200 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí negativní kontrolu v zimě 2004/05.

13. 12. 2007 a 5. 2. 2010: kalousi nezjištění;
16. 12. 2013: kalousi nezjištění, letošní vývržky (VS);
14. 1. 2014: 1 ex. na tují;
18. 3. 2014: 1 ex. na tují, vývržky a trus i pod dalšími stromy – více ex.;
16. 1. 2015, 29. 1. 2015, 15. 10. 2015, 15. 12. 2015, 9. 2. 2016, 27. 12. 2016 a 5. 1. 2018: kalousi nezjištění.

 Pouzdrány, kv. 7065 (obsazená)

Hřbitov, 196 m n. m. (výběr pozorování)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimě 2004/05 s maximem 4 ex., ZAŇÁT et al. (2007) v zimě 2005/06 s maximem 5 ex.

1. 2. 2007: min. 7 ex.;
18. 1. 2008: 6 ex. na tují (PB, ON);
23. 1. 2009: 5 ex. na tují porostlé břechtanem (PB, ON);
11. 2. 2010: min. 9 ex.;
23. 3. 2011: 1 ex. na smrku, vývržky i pod jinými stromy;
12. 1. 2012: 11 ex.;
31. 1. 2013: **min. 13 ex.** – 9 na smrcích, 1 a min. 3 na tujích;
8. 3. 2013: 5 ex. – 3 na tují a 2 na smrku. Podle informace obyvatelky domu u hřbitova z roku 2013 jsou zde sovy už od roku 1945, kdy se sem přistěhovala, pamatuje si je tu i její dcera. Dříve bývali i na topolech vedle hřbitova, které jsou už dlouho vykácené;
14. 1. 2014: 5 ex. na smrcích;
16. 1. 2015: 1 ex. na smrku, málo vývržků i pod tují;
15. 10. 2015, 19. 11. 2015, 9. 2. 2016 a 8. 11. 2016: kalousi nezjištění;
8. 12. 2017: 1 ex. na tují, pod stromem jen dva starší vývržky.

U kostela, 177 m n. m.

Prosinec 2010: kalousi nezjištění, množství vývržků (PŠ);

2. 1. 2011: 1 ex. (PŠ);
11. 3. 2011: kalousi nezjištění, množství vývržků pod tiselem;
12. 1. 2012: kalousi nezjištění;

11. 11. 2012: vývržky pod lípou u kostela (DH);
 31. 1. 2013, 26. 10. 2013, 14. 1. 2014, 16. 1. 2015 a 15. 10. 2015: kalousi nezjištění (PB, ON);
 26. 3. a 15. 4. 2016, 25. 3., 5. 7. a 1. 9. 2017: 1 ex. na tis u památníku;
 5. 1. 2018: 3 ex. na tisech u památníku.

☞ Přítluky – střed obce, 175 m n. m., kv. 7166 (obsazená, výběr pozorování)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt 4 ex. u autobusové zastávky v únoru 2003.

U kostela bývali už asi před 35 lety (TV, 2013).

29. 1. 2012: kalousi nezjištění, pod smrskem na ul. Poštovní velké množství vývržků;
 12. 2. 2012: 4 ex. u kostela, u autobusové zastávky kalousi nezjištění;
 11. 11. 2012: 5 ex. – 1 na smrku u kostela, 4 na bříze u autobusové zastávky;
 26. 1. 2013: 1 ex. na smrku v ul. Poštovní, u autobusové zastávky kalousi nezjištění;
 16. 2. 2013: min. 15 ex. – min. 5 na túji a 5 na smrcích u kostela, 4 na borovicích a 1 na akátu, u obchodního domu, u autobusové zastávky kalousi nezjištění;
 12. 10. 2013: 1 ex. na bříze u autobusové zastávky;
 22. 12. 2013: 11 ex. – 1 na smrku v ul. Poštovní, 4 na túji a 6 na smrcích u kostela, u autobusové zastávky a u obchodního domu kalousi nezjištění;
 30. 12. 2014: min. 25 ex. – 16 na tújích a min. 5 na smrcích u kostela, 4 na tújích u hospody;
 7. 2. 2015: 9 ex. – 3 na smrcích a 3 na tújích, 3 na soliterní túji;
 20. 10. 2015: 4 ex. – 1 na bříze u autobusové zastávky, 2 na túji a 1 na smrku u kostela, u obchodního domu a v ul. Poštovní nezjištění, stromy, které využívali, jsou pokácené;
 27. 11. 2015: 7 ex. na smrcích a túji;
 10. 12. 2015: asi 25–30 ex. současně vyletuje ze soliterní túje u kostela;
 20. 12. 2015: **asi 50 ex.** – asi 30 při hromadném rozletu ze soliterní túje a 20 při rozletu z tújí a smrků u kostela (PB, MB);
 7. 2. 2016: 14 ex. – 4 na smrcích a 3 túji pod kostelem, min. 3 na túji u kostela a 4 na smrku nad kostelem;
 9. 6. 2016: 1 ex. na bříze u autobusové zastávky;
 12. 6. 2016: 4 ex. na tújích pod kostelem, u zastávky nezjištění;
 2. 7. 2016: 3 ex. na túji u hospody, na dalších obvyklých místech nezjištění, hodně starých vývržků pod borovicí u hospody;
 8. 10. 2016: 3 ex. na tújích u hospody, další stromy nekontrolované;
 1. 11. 2016: byly pokáceny túje pod kostelem;
 22. 1. 2017: min. 22 ex. – min. 4 na borovicí u hospody, 4 na smrcích pod kostelem a 4 na túji u kostela a min. 10 na smrcích nad kostelem;
 18. 2. 2017: min. 13 ex. – 4 na túji u kostela, 2 na smrcích a min. 7 na borovicích u hospody;

24. 6. 2017: 1 ex. na jasanu nad kostelem, byly pokáceny smrky nad i pod kostelem;
 20. 7. 2017: kalousi nezjištění;
 23. 12. 2017: min. 23 ex. – min. 11 na borovici a min. 12 na tujíč;
 23. 1. 2018: min. 43 ex. při rozletu (PB, GČ).

☞ Rakvice – u kostela, 167 m n. m., kv. 7166 (neobsazená)

14. 2. 2010: **8 ex.** na bříze;
 21. 2. 2010: 8 ex. – 6 na břízách a 2 na kryptomérii japonské;
 28. 2. 2010: 5 ex. – 2 na bříze a 3 na kryptomérii;
 6. 1. 2011, 19. 2. 2011, 14. 1. 2012, 26. 1. 2013 a 25. 12. 2015: kalousi nezjištění.

☞ Starovice – jižní část obce (u křížku, park před myslivnou), 206 m n. m., kv. 7066 (obsazená, výběr pozorování)

14. 3. 2008: 11 ex., podle místních obyvatel tu kalousi na různých místech zimují asi 10 let, na tomto místě asi 3 roky, před měsícem údajně 32 ex.;
 15. 1. 2009: asi 35 ex. (PB, ON);
 15. 1. 2010: asi 25–30 ex.;
 21. 1. 2011: min. 17 ex. (PB, ON);
 27. 10. 2011: 3 ex. na břízách;
 6. 1. 2012: 17 ex.;
 8. 1. 2013: min. 29 ex. – 6, 5, 4, 4 a 2 na smrcích, min. 8 na borovici;
 3. 12. 2013: 16 ex. – 13 na smrcích, 2 na borovici, 1 na bříze;
 3. 10. 2014: 1 ex. na bříze;
 28. 11. 2014: min. 15 ex. – min. 10 na borovici, 1 na smrku, 2 na břízách a 2 na stříbrném smrku;
 13. 2. 2015: 13 ex. – 11 na smrcích, 2 na bříze. Jen zběžná kontrola, podle místního občana tady kalousi zimují už asi 20 let;
 29. 12. 2015: 17 ex. – 6 na smrcích, 7 na smrcích u potoka, 3 na borovici, 1 na bříze, vše u křížku;
 4. 2. 2016: 30 ex. – 5 na smrcích u potoka a 2 na borovicích u křížku, 23 před myslivnou;
 11. 2. 2016: **50 ex.** – 1 na smrku, 1 na borovici u potoka a 3 na borovici u silnice, vše u křížku, 45 při rozletu ze smrků před myslivnou (PB, JB);
 24. 11. 2016: min. 11 ex. – 9 na borovici u silnice, 1 na smrku u mostku, 1 na vrbě u tůňky, u myslivny a u křížku nezjištění;
 6. 12. 2016: 20 ex. – 8 na smrcích u potoka, 4 na borovici u silnice, 3, 1 a 1 na smrcích u myslivny a 3 na smrku u mostku;
 7. 2. 2017: min. 18 ex. – 15 na smrcích u myslivny a min. 3 na smrcích u potoka;
 26. 9. 2017: 2 ex. na bříze u mostku.

☞ Starovičky – střed obce, kv. 7066 (neobsazená)

U kulturního domu, 191 m n. m.

Únor 2010: 2 ex. (PP);

25. 2. 2010: 2 ex. na borovici;

19. 11. 2010, 6. 1. 2011 a 6. 2. 2013: kalousi nezjištěni;

22. 12. 2015: 1 ex. na túji, borovice s výskytem v únoru 2010 byly vykáceny;

20. 1. 2016: 2 ex. na dvou tújích;

26. 1. a 8. 12. 2017: kalousi nezjištěni.

Ulice vedoucí do Šakvic, 186 m n. m.

Asi 1995–2000: cca **5–10 ex.** na smrku před rodinným domem, strom byl později vykácen (LV *in verb.*). Občas zimují v parku (RK *in verb.* 2013);

leden 2013: občas zimují v parku (RK);

12. 2. 2013, 22. 12. 2015: kalousi nezjištěni.

☞ Strachotín – hřbitov, 173 m n. m., kv. 7065 (neobsazená)

Pravidelný výskyt více ex. v době asi před 40 až 8 lety (B. Bohatý *in verb.* 2017).

11. 1. 2007: kalousi nezjištěni;

30. 11. 2008: 1 ex. (TK);

7. 12. 2012, 14. 1. 2014: kalousi nezjištěni.

☞ Strachotín – ul. Sklepní, 169 m n. m., kv. 7065 (obsazená, výběr pozorování, obr. 8 a 9)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimě 2004/05 s maximem **30 ex.**, ZAŇÁT et al. (2007) potvrzují údaje pro zimu 2005/06.

26. 11. 2006: 20 ex. (PŠ);

13. 12. 2007: min. 7 ex. – 2 na akátu porostlém plaménkem na břehu rybníka a min. 5 v keřích za sklepy;

2. 10. 2008: 3 ex. na akátu na břehu;

5. 2. 2010: min 8 ex. na keřích a stromech za sklepy;

12. 12. 2010: 5 ex. (PŠ);

12. 1. 2012: 6 ex.;

7. 12. 2012: 5 ex. – 2 na akátu porostlém plaménkem a 3 na keřích na svahu za sklepy;

26. 1. 2013: 8 ex. na akátu;

14. 1. 2014: min. 7 ex.;

11. 11. 2014: 3 ex. na akátu porostlém plaménkem + puštík obecný;

29. 1. 2015: 9 ex. na keřích za sklepy + puštík obecný na akátu;

9. 2. 2016: min. 13 ex. – min. 8 na akátu na břehu a 5 na stromku porostlém plaménkem nad sklepem č. 44;

8. 11. 2016: 6 ex. – 1 na akátu na břehu a 5 na vedlejším ořešáku porostlém plaménkem;

Obr. 8 a 9. Strachotín – ul. Sklepní: keře ve svahu nad sklepy a akát na břehu rybníka prorostlé popínavými rostlinami (plamének plotní *Clematis vitalba* apod.). 9. 2. 2016 a 12. 1. 2012. © P. Berka

Fig. 8 and 9. Strachotín – Sklepní street: bushes at a slope above wine cellars and a Black Locust at a fishpond bank grown through by climbing plants (*Traveller's Joy Clematis vitalba* etc.). 9th February 2016 and 12th January 2012. © P. Berka

- 26. 1. 2017: 13 ex. na akátu;
- 1. 9. 2017: 1 ex. na akátu na břehu rybníka;
- 8. 12. 2017: 8 ex. na dvou akátech.

☞ Šitbořice – okolí kostela, 267 m n. m., kv. 6966 (obsazaná, výběr pozorování)

- 24. a 26. 2. 2009: min. 10 ex. v parku nad kostelem, podle místní občanky tu dříve nebyli;
- 26. 1. 2010: 8 ex. u kostela, v parku nad kostelem nezjištěni;
- 21. 1. 2011: min. 6 ex. na dvou smrcích u kostela (PB, ON);
- 6. 1. 2012: 6 ex., dva dříve obsazované smrky byly vykáceny;
- 6. 11. 2012: 13 ex. – 4 na smrku, 3 a 1 na borovicích u kostela, 2 na bříze a 2 a 1 na smrcích v parku nad kostelem, podle místního občana se zde vyskytují 5–6 let;
- 10. 1. 2013: min. 16 ex. – v parku nad kostelem, na jehličnanech u kostela zjištěno jen velké množství vývržků;
- 5. 3. 2013: 17 ex. – 6 a 1 na smrcích, 5 a 1 na borovicích u kostela, 4 v parku nad kostelem;
- 1. 11. 2013: asi 11 ex. – 2 na smrcích u kostela, asi 9 na smrcích v parku nad kostelem;

16. 1. 2014: asi 19 ex. – asi 10 ex. na dvou borovicích a 2 na smrku u kostela, asi 7 na smrcích v parku nad kostelem;
 20. 11. 2014: **24 ex.** – 5 na borovici a 3 na smrku u kostela, 2 na dvou smrcích nad kostelem, 13 na vrbě a 1 na smrku pod kostelem;
 23. 1. 2015: min. 22 ex. – min. 20 na borovicích a smrcích u kostela, 2 v parku nad kostelem + puščík obecný v túji před kostelem;
 4. 12. 2015: 17 ex. – 12 na borovicích, 2 na smrcích a 2 na bříze u kostela, 1 na smrku v parku nad kostelem;
 27. 9. 2016: 3 ex. – 2 na bříze u fary a 1 na lípě za hasičskou zbrojnicí;
 10. 1. 2017: 15 ex. – 10 na tújích u vchodu do kostela a 5 v parku nad kostelem;
 23. 11. 2017: min. 13 ex. – 7 a 2 na tújích a 1 na bříze před kostelem, 2 a 1 na smrcích nad kostelem.

☞ Týnec, kv. 7268 (obsazená, obr. 10)

Ul. Vybnalov, 169 m n. m.

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt v zimách 1979/80 a 1999/00 s maximem **74 ex.** v zimě 1999/00 (lokalita „soukromá zahrada“). Zimování kalousů v počtu 24–62 ex. (zjišťováno při rozletu) až do roku 1992 udává P. Koubek (*in litt.*).

26. 1. 2013: 1 ex. na smrku v zahradě.

Okolí kostela, 179 m n. m.

1993: 12 ex. při rozletu, park u kostela (PK);

1994: 18 ex. při rozletu, park u kostela (PK);

1995: 24 ex. při rozletu, park u kostela (PK);

1996: 32 ex. při rozletu, park u kostela (PK);

26. 1. 2013: 11 ex. – 7 a 2 na smrcích a 2 na třešni v zahradě rodinného domu;

26. 1. 2014: min. 9 ex. – min. 7 na smrcích v parku u kostela a 2 na smrku v zahradě rodinného domu;

15. 2. 2015: 5 ex. – 4 na vrbě a 1 na smrku v parku, smrky v zahradě rodinného domu pokácené;

17. 1. 2016: 12 ex. – 9 na smuteční vrbě a 3 na smrku v parku;

21. 1. 2017: kalousi nezjištěni, několik vývržků pod smrkem v parku;

7. 1. 2018: 1 ex. na smrku v parku u kostela (PB, KH).

Ul. Luční a okolí, 161 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimě 2004/05 (lokalita „hospoda“), ZAŇÁT et al. (2007) v zimách 2004/05 a 2005/06 (lokalita „hospoda U Molišů“).

1998: 28 ex. při rozletu, na tújích u kavárny (PK);

1999: 74 ex. při rozletu, kavárna (PK);

do zimy 2010: 12–22 ex. při rozletu, kavárna (PK);

2010: 18 ex. při rozletu, na smrku na rohu ulic Luční a Rybáře (PK);

Obr. 10. Týnec – okolí kostela: v popředí vrba bílá smuteční *Salix alba tristis* obsazená v únoru 2015, v pozadí park. 15. 2. 2015. © P. Berka

Fig. 10. Týnec – a church surroundings: a White Willow *Salix alba tristis* occupied in January 2015 with a park in the background. 15th February 2015. © P. Berka

6. 2. 2011: kalousi nezjištěni, mnoho vývržků pod tújemi před kavárnou;
 18. 12. 2011, 26. 1. 2013 a 26. 1. 2014: kalousi před kavárnou nezjištěni;
 2012/13: 7–8 ex. při rozletu – 3 na smrku na rohu ulic Luční a Rybáře a 4–5 na smrku na východním konci ul. Luční nebo na stříbrných smrcích přes ulici (PK);
 2014/15 : 18–21 ex. na smrku na křižovatce Luční a Rybáře (PK);
 19. 12. 2015: 11 ex. na smrku na rohu s ul. Rybáře, pod dalšími dvěma smrky desítky vývržků;
 17. 1. 2016: 27 ex. – 25 při rozletu ve skupině borovic ve spojovací uličce, 2 na smrku na rohu ulic;
 21. 1. 2017: 18 ex. – 10 na borovicích a 3 na smrku u spojovací uličky, 4 na smrku a 1 na meruňce v zahradě u rodinného domu, pod smrkem na rohu s ul. Rybáře hodně starších vývržků;
 7. 1. 2018: min. 20 ex. – min. 13 na smrcích a 7 na borovicích u spojovací uličky. Podle místního občana zde kalousi zimují min. 30 let, původně bývali u Melišů, ještě když tam nebyla kavárna (PB, KH).

☞ Valtice – Boří les, kv. 7266 (bez údajů)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí zimování **20 ex.** v okolí valtické hájovny v prosinci 2005. Není známá přesná lokalizace.

☛ **Valtice – zámecký park, 210 m n. m., kv. 7266** (obsazená)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt **30–50 ex.** v dřívějších letech a negativní kontrolu v únoru 2005.

1980–1985: pravidelně zimovali, několik zim okolo roku 2010 nepozorování (LO);

19. 1. 2013: kalousi nezjištěni;

2016/17: množství vývrzků pod jehličnany u bylinkové zahrady (RH);

27. 1. 2018: 13 ex. na dvou tujích u bylinkové zahrady (PB, VV).

☛ **Valtice – hřbitov, 211 m n. m., kv. 7266** (obsazená)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimách 2000/01–2004/05 kromě zimy 2002/03 s maximem 93 ex. 5. 2. 2005. ZAŇÁT et al. (2007) potvrzují zimování v další sezóně 2005/06.

2. 12. 2005: 59 ex. při rozletu (VV);

14. 1. 2007: 47 ex. při rozletu (VV);

27. 11. 2008: 78 ex. při rozletu (OR);

25. 1. 2009: **min. 97 ex.** při rozletu (PB, VV, VS);

17. 11. 2009: min. 11 ex. (PB, VV, MB);

22. 1. 2012: 10 ex.;

14. 10. 2012: 15 ex. na dvou lípách;

19. 1. 2013: min. 15 ex.;

19. 1. 2014: 15 ex.;

leden 2015: často sedí v zahradě vedle hřbitova v křoví (RH);

18. 1. 2015: 6 ex. v tujích, vývržky i pod dalšími stromy, prohlídka sousedních zahrad, vývržky zjištěny pod dvojicí smrků;

3. 2. 2015: min. 20 ex. (RH);

13. 12. 2015: 6 ex. – 3 na lípě a 3 na tujích;

18. 12. 2016: 6 ex. na tujích;

23. 12. 2017 a 27. 1. 2018: kalousi nezjištěni, několik starších vývrzků (PB, VV).

☛ **Velké Bílovice – jihozápadní část města, kv. 7167** (neobsazená)

Ul. Hřbitovní, 174 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí pobytové stopy v zimě 2004/05.

24. 2. 2008: 5 ex. na tujích, pod dalšími tujemi vývržky;

17. 11. 2008: 7 ex. na tujích;

24. 1. 2009: **11 ex.** na tujích;

9. 2. 2009: túje vykácené.

Hřbitov, 178 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt 3 ex. v zimě 1996/97, ZAŇÁT et al. (2007) udávají negativní kontrolu v lednu 2005 a v zimě 2005/06.

9. 2. 2009, 12. 11. 2009, 20. 1. 2011 a 17. 2. 2013: kalousi nezjištěni.

Ul. Mírová, 176 m n. m.

Únor 2010: až 8 ex. na břízách (<http://breclavsky.denik.cz/zpravy.region/>);

13. 2. 2010: min. 4 ex. na borovici ozdobené elektrickými svíčkami (dle snímků J. Pálky);

16. 11. 2010, 16. 12. 2010 a 17. 2. 2013: kalousi nezjištěni (MB, PB).

☞ Velké Bílovice – sklepy, 201 m n. m., kv. 7167 (obsazená, výběr pozorování)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt asi 8 ex. v zimě 1996/97. Podle místních vinařů zde kalousi zimují 20–30 let (informace z roku 2009).

24. 1. 2009: asi 45 ex. na nám. Sv. Urbana (PB, TH);

12. 11. 2009: asi 32 ex. na smrku na nám. Sv. Urbana;

17. 10. 2010: 1 ex. na akátu v uličce Habánská;

20. 1. 2011: asi 40 ex. na smrku na nám. Sv. Urbana;

5. 2. 2011: 13 ex. – 11 na smrku na nám. Sv. Urbana, 2 v oplocené zahradě, v uličce Habánská nezjištěni;

26. 7. 2011: 2 ex. – 1 na ořešáku a 1 na smrku na nám. Sv. Urbana;

17. 12. 2011: min. 8 ex. na smrku na nám. Sv. Urbana, na akátech na ul. Habánská nezjištěni;

3. 3. 2012: min. 10 ex. – min. 8 a 2 na smrcích v oplocené zahradě (zde se údajně zdržují asi 18 let);

26. 8. 2012: 8 ex. na třech ořešácích;

2. 11. 2012: 33 ex. – 10 na smrku na nám. Sv. Urbana, 8, 7 a 7 na ořešácích, 1 na smrku v zahradě;

22. 12. 2012: asi 36 ex. při rozletu ze smrků v zahradě;

28. 2. 2013: 2 ex. v oplocené zahradě, několik ex. na smrku na nám. Sv. Urbana;

11. 4. 2013: 6 ex. – 5 na smrku na nám. Sv. Urbana, 1 na smrku v oplocené zahradě;

26. 9. 2013: 3 ex. – 2 na javoru a 1 na ořešáku;

23. 11. 2013: 16 ex. – 12 v mirabelkách (olistěné) v uličce Habánská, 4 na smrku na nám. Sv. Urbana, na smrcích v zahradě u sklepa nezjištěni;

22. 12. 2013: asi 15 ex. na smrku na nám. Sv. Urbana, na smrku v oplocené zahradě a v mirabelkách (bez listů) nezjištěni;

26. 1. 2014: min. 16 ex. – min. 12 na smrku na nám. Sv. Urbana, min. 4 na smrku v oplocené zahradě;

12. 9. 2014: 3 ex. na ořešácích, vývržky i pod javorem a břízou;

21. 10. 2014: 15 ex. – 7 a 1 na ořešácích, 6 na lípě, 1 na bříze;

21. 12. 2014: 26 ex. – 23 na smrku na nám. Sv. Urbana, 2 a 1 na ořešácích;

13. 1. 2015: asi 10 ex. v oplocené zahradě;

3. 2. 2015: min. 21 ex. – min. 11 na smrku na nám. Sv. Urbana, 10 na smrcích v oplocené zahradě;

26. 6. 2015: 1 ex. na ořešáku;
2. 8. 2015: 5 ex. – 3 a 1 na ořešácích, 1 na akátu;
4. 9. 2015: 4 ex. na ořešáku;
20. 10. 2015: min. 11 ex. – min. 10 na ořešáku, 1 ve vedlejší keři lísky;
5. 1. 2016: **asi 88 ex.** při rozletu – asi 69 v oplocené zahradě a 19 na smrku na nám. sv. Urbana (PB, MB);
24. 6. 2016: 1 ex. na ořešáku;
17. 7. 2016: 4 ex. na ořešácích;
11. 10. 2016: 10 ex. – 4 na bříze v ul. Muškátové, 3 v lísce, 2 na ořešácích a 1 na javoru;
18. 12. 2016: 29 ex. při rozletu na nám. sv. Urbana, v oplocené zahradě vykácené dříve obsazované smrky;
19. 2. 2017: min. 26 ex. – min. 13 ex. na smrku na nám. sv. Urbana, 8, 3, 1 a 1 na ořešácích v ul. Žerotínova;
7. 4. 2017: 2 ex. na smrku na nám. sv. Urbana;
15. 7. 2017: 2 ex. na ořešáku na nám. Sv. Urbana;
1. 9. 2017: 7 ex. na jednom ořešáku;
17. 9. 2017: 13 ex. – 5, 3, 2, 2 a 1 na ořešácích;
14. 10. 2017: 12 ex. – 7, 1, 1 a 1 na ořešácích, 1 na lípě, 1 na bříze;
9. 12. 2017: 25 ex. – 9 na smrku v oplocené zahradě, 6 na mirabelce v ul. Habánská, 5 na bříze u sklepa, 4 na smrku na nám. Sv. Urbana, 1 na bezu + puštík obecný na akátu porostlém břečťanem na ul. Habánská;
10. 12. 2017: 10 ex. v keřích + puštík obecný na akátu porostlém břečťanem v ul. Habánská.

Velké Bílovice – proutník, 187 m n. m., kv. 7167 (neobsazená)

Kalosi zde zimovali pravidelně od konce 70. let do 80. let na vrbách v počtu **cca 20 ex.**, hnízdili ve straších hnízdech (V. Damborský *in litt.*). V letech 1981–1983 byli v zimě odchytáváni za účelem kroužkování (VV *in verb.*). V současné době už proutník neexistuje.

Velké Hostěrádky, kv. 6967 (obsazená)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádí negativní kontrolu hřbitova v zimě 2004/05. Před asi třiceti lety se kalosi zdržovali u kostela (starostka A. Vávrová *in verb.*, 2013).

Část obce Šibrov, 208 m n. m.

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt v zimě 2005/06 s maximem 7 ex. Smrk, na kterém kalosi sedávali, byl před podzimem 2008 pokácen (MK).

U rodinných domů č. p. 2 a 56, 207 m n. m. (výběr pozorování)

29. 12. 2008: 4 ex. před domem č. p. 2 (MK);
 29. 12. 2009: 4 ex. před domem č. p. 2 (MK);
 6. 11. 2012: 4 ex. – 3 na bříze před domem č. p. 2 a 1 na túji v zahradě domu č. p. 56;
 24. 1. 2013: **asi 17 ex.** – asi 15 na túji v zahradě domu č. p. 56 a 2 na smrku před domem č. p. 2;
 9. 4. 2013: 1 ex. na smrku před domem č. p. 2. Podle místní občanky se kalousi dřív zdržovali na smrcích u kostela, je asi před pěti lety pokáceli, ptáci se přesunuli na jehličnany na ulici. Asi před třemi roky se sovy zdržovaly i na jehličnanech v jejich zahradě, byly tam asi dva roky, teď nepravdělně;
 4. 10. 2013: 3 ex. na lípě u domu č. p. 56, túje v zahradě uřezaná ve výšce asi 4 m;
 11. 2. 2014: 7 ex. – 3 a 1 na smrcích a 1 na bříze v zahradě, 1 na smrku a 1 na bříze před domem č. p. 2;
 22. 8. 2014: 1 ex. na lípě u domu č. p. 56;
 19. 9. 2014: 3 ex. na bříze před domem č. p. 2, na lípě nezjištěni;
 28. 11. 2014: 2 ex. na smrku před domem č. p. 2;
 29. 12. 2015: 8 ex. – 5 na smrku před domem č. p. 2 a 3 na bříze ve dvoře, obsazovaná bříza před domem pokácená;
 5. 2. 2016: 13 ex. – 12 na smrku před domem č. p. 2 a 1 na bříze ve dvoře;
 21. 7. 2016: 1 ex. na bříze v zahradě domu č. p. 2;
 17. 1. 2017: 4 ex. na smrku před domem č. p. 2;
 30. 1. 2018: min. 8 ex. na smrku před domem č. p. 2, bříza ve dvoře pokácená.

** Velké Němčice – západní část městyse, 181 m n. m., kv. 7066** (obsazená)

5. 2. 2015: min. 5 ex. – 1 na tisu před obecním úřadem, min. 4 na tújích v zahradě mateřské školy (podle vychovatelky jsou zde již třetí zimu), desítky vývržků i pod borovicí a tújí v parku před kostelem;
 4. 12. 2015 a 29. 12. 2015: kalousi nezjištěni;
 22. 1. 2017: **asi 10 ex.** vyplašených z túje;
 14. 3. 2017: 4 ex. – 3 na borovicích a 1 na túji;
 26. 10. 2017: 2 ex. na túji;
 25. 12. 2017: 3 ex. na borovicích, u školky a před obecním úřadem nezjištěni;
 19. 1. 2018: 8 ex. – 2× 3 a 2 na borovicích.

** Velké Pavlovice – severní část města, kv. 7066** (obsazená)***Ul. Pod Břehy, 171 m n. m.*** (výběr pozorování)

- ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt 4 ex. v zimě 2003/04 (stanoviště „cihelna“), ZAŇÁT et al. (2007) 16 ex. v únoru 2006 a údajné zimování i v předchozích asi třech zimách.

30. 1. 2007: 22 ex. na smrku před domem č. p. 34, údajně při rozletu (obyvatelka domu);
4. 10. 2007: 6 ex. na břízách u cihelny (p. Vadovič);
16. 10. 2007: 1 ex. na bříze;
6. 2. 2008: **32 ex.** při rozletu ze smrku před domem č. p. 34;
2. 10. 2008: 10 ex. při rozletu ze smrku před domem č. p. 34 (TH);
20. 11. 2008: 26 ex. při rozletu ze smrku před domem č. p. 34 (PM);
10. 12. 2009: min. 16 ex. na smrku před domem č. p. 34;
27. 1. 2011: min. 14 ex. na smrku před domem č. p. 34;
- listopad 2011: smrk před domem č. p. 34 pokácený;
9. 2. 2012: 8 ex. – 6 na smrcích v parčíku před cihelnou, 2 na břízách u cihelny;
20. 11. 2012: 5–6 ex. na bříze u cihelny;
31. 12. 2012: min. 14 ex. – 4 a 4 na smrcích a 6 na borovicích v parčíku před cihelnou;
5. 3. 2013: 17 ex. – 6 a 1 na borovicích, 6, 3 a 1 na smrcích v parčíku před cihelnou;
14. 11. 2013: 2 ex. na smrku v parčíku, na břízách u cihelny nezjištěni;
6. 2. 2014: min. 15 ex. – min 9 na borovicích a 6 na smrku v parčíku před cihelnou;
20. 11. 2014: 5 ex. – 4 a 1 na borovicích v parčíku před cihelnou;
13. 2. 2015: 4 ex. na smrku v parčíku před cihelnou;
14. 1. 2016: 10 ex. – 8 na borovicích a 2 na smrku v parčíku před cihelnou;
14. 2. 2017: min. 17 ex. – min. 13 na smrcích a 4 na borovicích;
26. 10. 2017: kalousi v parčíku před cihelnou nezjištěni, břízy pod cihelnou byly vykáceny;
19. 1. 2018: 14 ex. – 3, 1 a 1 na smrcích, 7 a 2 na borovicích v parčíku před cihelnou.

Ul. Tábor, 186 m n. m.

6. 1. 2011: 5 ex. na smrku před rodinným domem;
9. 2. 2012: 2 ex.;
6. 2. a 14. 11. 2013: kalousi nezjištěni, smrk pokácený.

Ul. Herbenova, u hřbitova, 183 m n. m. (výběr pozorování)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí 4 ex. v zimě 2001/02 (stanoviště „před školou“).

V 80. – 90. letech 20. stol. pravidelně zimovali na několika místech v ul. Herbenova. Zpočátku asi 10 let na smrku v jižní části ulice před domem č. p. 21, po jeho vykácení se přesunuli na smrk pichlavý před dům č. p. 14. Ten byl také skácen, kalousi se přesunuli na smrk do zahrady sousedního domu č. p. 12, po jeho pokácení před dům č. p. 8. Dnes se vyskytují nepravidelně na jehličnanech v okolí, např. u městského úřadu nebo lékárny (S. Prát *in verb.*).

23. 1. 1997: min. 26 ex. u hřbitova (TH);
17. 2. 1997: 21 ex. na třech stromech u hřbitova (TH);
19. 12. 1997: 2 ex. na tradičním zimovišti na ul. Herbenova (TH);
3. 2. 2002: 9 ex. mezi hřbitovem a kostelem, později byla část stromů vykácena (TH);
22. 12. 2015: kalousi na ul. Herbenova nezjištěni.

☞ Velké Pavlovice – severně od Horního rybníka, 181 m n. m., kv. 7066 (neobsazená)

Jde o skupinu keřů ve volné krajině, asi 670 m od stanoviště ul. Pod Břehy. Ve 2. dekádě ledna 2015 tu pracovníci města vyplašili několik kalousů při vyřezávání keřů (S. Prát *in verb.*).

23. 1. 2015, 13. 10. 2015 a 26. 10. 2017: kalousi nezjištěni.

OKRES BRNO VENKOV (DO 31. 12. 2006 OKRES BŘECLAV):

☞ Ivaň – Přírodní památka Dolní Mušovský luh, 169 m n. m., kv. 7065 (neobsazená)

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí pravidelné zimování **asi 10 ex.** v letech 1993–1995.

V následujících zimách zde byla lokalita opakovaně kontrolována s negativním výsledkem, smrčina byla v rámci rekonstrukce porostu nahrazena dubem (D. Horal *in litt.*).

☞ Nová Ves u Pohořelic, kv. 7065 (neobsazená)

Hřbitov, 182 m n. m.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v roce 1997 a negativní kontrolu v zimě 2004/05, ZAŇÁT et al. (2007) podobně v listopadu 2005.

19. 1. 2013: kalousi nezjištěni.

Jižní část obce, 180 m n. m.

2003–2010: **8–10 ex.** na smrku ztepilém, který byl v březnu 2010 pokácen (VP).

1x pozdější negativní kontrola jižní části obce.

U Novoveského rybníka, 181 m n. m.

2. dekáda února 2014: 2 ex. (JCha);

6. 2. 2016 a později: kalousi nezjištěni.

☞ Pohořelice – ul. Tyršova, 182 m n. m., kv. 7065 (obsazená, obr. 11)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt v zimách 2001/02, 2002/03 a 2004/05,

ZAŇÁT et al. (2007) potvrzují výskyt v zimě 2005/06 s maximem **40 ex.** 1. 2. 2006, vždy se jednalo o lokalitu Park klub.

15. 11. 2006: 11 ex. při rozletu (IG, VP);

23. 1. 2008: 32 ex. při rozletu (IG, VP);

6. 2. 2008: 26 ex. při rozletu (IG, VP);

17. 2. 2010: 11 ex. na stříbrném smrku (VP);

19. 1. 2013: 9 ex.;

19. 1. 2014: 11 ex. na smrku;

18. 1. 2015: 17 ex. na třech smrcích;

Obr. 11. Pohořelice – ul. Tyršova: topoly černé vlašské *Populus nigra* var. *Italica* porostlé břečťanem popínavým. 22. 1. 2017. © P. Berka

Fig. 11. Pohořelice – Tyršova street: Black Poplars *Populus nigra* var. *Italica* covered by English Ivy. 22nd January 2017. © P. Berka

20. 1. 2016: 18 ex. při rozletu na ořezaných topolech porostlých břečťanem, pravidelně nejpočetněji obsazovaný smrk nekontrolován (VP, IG);

6. 2. 2016: 9 ex. – 5 na smrku na ul. Tyršova a min. 4 na dvou topolech vlašských porostlých břečťanem, jeden samec intenzivně volá (cca ve 13:00 hod);

22. 1. 2017: min. 14 ex. – 6 na smrku na ul. Tyršova, min. 7 na dvou topolech porostlých břečťanem a 1 na ořešáku porostlém břečťanem;

25. 12. 2017: min. 7 na smrčích na ul. Tyršova, na topolu s břečťanem nezjištění, jeden dříve obsazený topol spadl.

Příbice – severozápadní část obce, kv. 7065 (obsazená)

Zabrada rodinného domu č. p. 77 a okolí rodinných domů č. p. 254 a 257, 195 m n. m. (výběr pozorování)

Listopad 2010 – březen 2011: až 18 ex. při rozletu ze smrku ztepilého v zahradě domu č.p. 77 (VP);

27. 11. 2011 a 16. 1. 2012: kalousi v zahradě domu č.p. 77 nezjištění (VP);

19. 1. 2014: min. 7 ex. na túji před domem č. p. 254;

18. 1. 2015: min. 10 ex. na túji před domem č. p. 257, před domem č. p. 254 nezjištění;

1. 2. 2015: min. 17 ex. při rozletu z túje před domem č. p. 257 (VP);

zima 2015/2016: max. 19 ex. při rozletu ze smrku v zahradě domu č.p. 77, v lednu již nezjištění (VP);

12. 12. 2015: min. 3 ex. na túji před domem č. p. 257, před domem č. p. 254 nezjištění;

14. 1. 2016: **21 ex.** při rozletu z túje před domem č. p. 257;

22. 1. 2017: před domy č. p. 257 a č. p. 254 nezjištění;

15. 11. 2017: 13 ex. vyplašeno ze smrku v zahradě domu č.p. 77 (PB, VP, IG);

25. 12. 2017: před domy č.p. 257 a č.p. 254 nezjištění.

Část obce Sliník, 188 m n. m.

Prosinec 2012: 18 ex. vyplašeno (VP);

19. 1. 2013: 7 ex. na smrku;

19. 1. 2014: kalousi nezjištění, jen trochu trusu a vývržků;

12. 12. 2015: kalousi nezjištění.

☞ Vlasatice, kv. 7064 (obsazená)**Zabráda obecního úřadu, 183 m n. m.**

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí výskyt 16 ex. v lednu 2004.

6. 2. 2016: kalousi nezjištění, ani v okolí kostela.

Hřbitov a okolí, 186 m n. m. (výběr pozorování)

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádějí negativní kontrolu hřbitova v zimě 2004/05, ZA-
ŇÁT et al. (2007) udávají výskyt v zimách 2004/05 a 2005/06 s maximem 28 ex.

27. 12. 2005. Původně bývali kalousi na břizách u obecního úřadu, potom na
tůjích okolo kostela a následně na hřbitově (J. Mikeš *in litt.*).

28. 3. 2013: min. 20 ex. na tisu u hřbitova (JM, PO);

10. 4. 2013: 6 ex. (JM, PO);

9. 12. 2013: 8 ex. (JM);

10. 1. 2015: 14 ex. na tisu u hřbitova (JM);

18. 1. 2015: min. 6 ex. na tisu u hřbitova;

18. 2. 2015: 39 ex. na tisu u hřbitova (JM);

5. 12. 2015: **46 ex.** při rozletu z tisu u hřbitova (VŠ);

6. 2. 2016: 19 ex. – 10 na tisu u hřbitova, 9 na dvou tůjích.

Zabráda rodinného domu č. p. 20, 182 m n. m.

18. 1. 2015: min. 12 ex. vyplašeno ze skupiny jehličanů, zahrada není veřejně přístupná;

Zima 2015/16: kalousi nezjištění (M. Vodáková *in litt.*).

LOKALITY S VÝSKYTEM JEDNOHO NEBO DVOU KALOUSŮ**☞ Břeclav – obora Soutok, kv. 7267**

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt 2 ex. v únoru 2005 a jednoho ex. v prosinci
2005 na lokalitě Lány. Při dalších kontrolách kalousi nebyli zjištěni (P. Štěpánek
in verb.).

28. 2. 2002: 2 ex. na hrušni, lok. Pohansko.

☞ Klentnice – jižní část obce, 367 m n. m., kv. 7165

ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí výskyt 1 ex. v lednu 2006 v obci.

26. 1. 2013: kalousi nezjištění.

🦉 Pavlov – hřbitov, 275 m n. m., kv. 7166

18. 1. a 7. 2. 2015: 1 ex. na túji;

25. 12. 2015: kalousi nezjištěni, asi 15 vývržků.

🦉 Vranovice – hřbitov, 202 m n. m., kv. 7065 (od 1. 1. 2007 okres Brno-venkov)

ZANÁT et al. (2007) uvádějí negativní kontrolu v listopadu 2005 a výskyt 1 ex. podle vývržků v zimě 2005/06.

19. 1. 2013 a při jedné další kontrole: kalousi nezjištěni.

SHRNUTÍ A DISKUSE

Ze všech dostupných zdrojů a vlastních průzkumů jsem do konce ledna 2018 shromáždil údaje o 58 zimních shromaždištích kalousů ušatých v 44 obcích a jejich místních částech současného okresu Břeclav (64 % všech obcí). V zimě 2017/18 byl výskyt zjištěn v 31 obcích na 33 lokalitách. 20 zimovišť v 17 obcích nebylo obsazeno. O pěti zimovištích se nepodařilo zjistit žádné další údaje kvůli jejich neznámé lokalizaci (lužní les a remízek u Drnholce, Lednice u rybníků, Boří les, Horní les). Protože jsou u nich dostupné údaje jen z jedné zimy, není ani zřejmé, zda byla využívána opakovaně. Všechna zimoviště jsou přehledně zobrazena na obr. 1. Pokud

Tab. 1. Výsledky sledování zimních shromaždišť kalousů ušatých v okrese Břeclav k 31. lednu 2018

Tab. 1. Results of monitoring of winter roosting sites of the Long-eared Owl in the Břeclav region by 31st January 2018

Počet / Number		V hranicích do 31. 12. 2006 <i>In borders till 31st December 2006</i>	V hranicích od 1. 1. 2007 <i>In borders from 1st January 2007</i>
Katastrálních území <i>Cadasters</i>	Celkem <i>In total</i>	78	69
	Se známými zimovišti <i>With known winter roosting sites</i>	49	44
Lokalit <i>Localities</i>	Celkem / <i>In total</i>	63	58
	V obcích / <i>Within settlements</i>	51	47
	Mimo obce / <i>Outside settlements</i>	12	11
	Obsazených / <i>Occupied in 2017/18</i>	37	34
	Opuštěných / <i>Abandoned in 2017/18</i>	21	19
	Bez dalších údajů / <i>Without later data</i>	5	5
	Obsazených jen jednu zimu <i>Occupied just in one winter</i>	4	4
Počet kalousů ušatých v zimě 2015/16 <i>Number of Long-eared Owls in winter 2015/16</i>		742	657

se v intravilánu jedné obce nacházely dvě lokality, je v mapě, kvůli přehlednosti, zakreslen jen jeden symbol. Od zimy 2005/06, ze které jsou poslední publikované údaje o zimovištích v článku ZAŇÁTA et al. (2007), bylo nově zjištěno 20 dalších lokalit v 18 obcích. Výsledky jsou sumarizovány v tab. 1.

Využívané biotopy

Co se týče charakteru obsazených míst v intravilánech obcí, kalousi využívali v 33 případech uliční zeleň (samostatné dřeviny nebo jejich malé skupiny), na 18 lokalitách zahrady (včetně dvorů a ohrazených pozemků u budov), na 17 hřbitovy (včetně bezprostředního okolí) a na 6 parky (rozsáhlejší plochy rozvolněné zeleně určené k odpočinku, s pěšinami nebo lavičkami).

Ve volné krajině se nacházelo 11 lokalit a jedno stanoviště. Na čtyřech lokalitách zimovali kalousi v lese (z toho dvakrát v mladých porostech – borovic a dubů, jedenkrát ve vysokých borovicích, jedenkrát není stáří porostu uvedeno), jedenkrát v polním remízku, na pěti lokalitách a jednom stanovišti v hustých, převážně keřovitých porostech, případně jen s jednotlivými starými stromy menšího vzrůstu (např. Kurdějov-Černá hora, obr. 4). Ve Velkých Bílovicích využívali porostu vrb ořezávaných na proutí a u Ladné vzrostlých borovic v oploceném areálu u čerpací stanice. Zde se kalousi před více lety zdržovali i v porostu keřů, které však byly později vykáčeny.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) s odkazem na soustavné sledování velkých rozloh lesů v okrese Brno-venkov Jiřím Vačkařem odvozují, že shromaždiště kalousů v lesích jsou spíše výjimečným jevem. Kalousi se ve sledovaném území objevili buď v dobách gradace kořisti anebo při prosvětlení porostů při vytváření pasek. Naopak podle ZVÁŘALA & SVIEČKY (2009) kalousi zimující v obcích představují pouze zlomek u nás zimujících ptáků, sami však uvádějí jen několik pozorování z volné krajiny.

ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) a ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí celkem 24 rodů dřevin nejméně 27 druhů, na kterých se kalousi na zimovištích zdržovali. Od té doby jsem je zjistil na dalších sedmi druzích dřevin dalších šesti rodů: kryptomerie japonská (*Cryptomeria japonica*), jalovec viržinský (*Juniperus virginiana*), meruňka obecná (*Prunus armeniaca*), ořešák královský (*Juglans regia*), hrušeň obecná (*Pyrus communis*), třešeň ptačí (*Prunus avium*), jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*). Ve výčtu chybí také břečťan popínavý (*Hedera helix*), který ovívá různé druhy stromů, v nichž se kalousi ukrývali. Při zimování kalousů v hustých (většinou keřovitých) porostech jsem několikrát obsazené druhy keřů neurčil. V prezentovaných výsledcích uvádím jen druhy, resp. rody dřevin, na kterých se sovy zdržovaly početně nebo opakovaně (i podle pobytových stop), abych vyloučil náhodné pobyty např. po vyplašení z pravidelně obsazovaného místa. Nejčastěji využívanými dřevinami jsou tůje a smrky, které byly shodně obsazeny nejméně na 30 lokalitách, následují borovice obsazené na minimálně 22 lokalitách.

Délka využívání zimovišť

Nejstarším publikovaným zimním shromaždištěm kalousů v okrese Břeclav je lužní les u Drnholce obsazený v roce 1954 (BALÁT et al. 1955), z celého Jihomoravského kraje je nejstarší údaj o společném zimování kalousů u Rohatce (okres Hodonín) v roce 1944 (BALÁT et al. 1955).

Podle literárních údajů je nejdéle dlouhodobě obsazovaným zimovištěm Zámecký park v Lednici, kde výskyt kalousů již v letech 1977–1979 uvádí V. Vyhnaněk (in ZAŇÁT & BERKA 2007). Z jiných okresů v Jihomoravském kraji je nejdéle obsazované zimoviště známo ve Slavkově u Brna (okres Vyškov), a to nejméně 37 let (NAVRÁTIL 2007).

15 zimovišť bylo kontrolováno každoročně víc než 10 let, z nich nejdéle 19 zim zámecký park v Lednici, přičemž vždy byl obsazen. Dalších 11 zimovišť bylo každoročně kontrolováno 6 až 10 let, zbývající kratší dobu nebo byla kontrolována nepravidelně.

Podle ústních sdělení místních obyvatel je nejdéle obsazovanou lokalitou obec Pouzďřany, a to přibližně 70 let – místní občanka však uvádí jen výskyt sov, není tedy vyloučeno, že se v minulosti jednalo o sýčky obecné, kteří byli dříve v obcích běžní a na hřbitovech se vyskytovali. Asi 50 let je využíváno zimoviště v Kloboukách, asi 40 let je obsazeno zimoviště v Moravském Žižkově, nejméně 37 let v Týnci a 35 let v Přítlukách. Všechna byla využívána i v zimě 2017/18.

MARTIŠKO (1999) podle frekvence či doby využívání dělí „stávaníště“ na trvalá a přechodná, která jsou obsazována jen jednu zimu v závislosti na potravní nabídce. Takových však znám velmi málo. Z opakovaně kontrolovaných lokalit byly jen čtyři obsazeny pouze jednu zimu. Nelze ale vyloučit, že zde kalousi zimovali už dřív, protože chybí údaje o negativních kontrolách z předchozích let. Taktéž je možné, že se ptáci zdržovali na nějakém jiném nekontrolovaném stanovišti v okolí, např. nepřístupných dvorech a zahradách – jejich zjištění bez kontaktu s místními obyvateli je v podstatě nemožné.

Dalších 49 bylo obsazeno opakovaně, tzn. nejméně dvě zimy. Z nich 42 bylo obsazováno pravidelně, tzn. nejméně tři po sobě následující zimy. Jen na čtyřech z nich bylo zaznamenáno přerušení zimování:

- Březí-hřbitov: neobsazena v zimě 2010/11 během 16 pravidelně kontrolovaných zim (bez kontroly jen 2007/08);
- Kobylí: neobsazena v zimách 2013/14/15, dříve (nejpozději od zimy 2005/06) a následující tři zimy opět obsazena;
- Moravský Žižkov – Prechov: neobsazena jednu zimu během šesti pravidelně kontrolovaných zim;
- Velké Němčice: neobsazena jednu zimu během šesti zim.

- Jen sedm lokalit bylo obsazováno nepravidelně, tzn. v některých letech byla obsazena (nejvíce však jen dvě po sobě následující zimy) a v jiných ne. Jedná se o lokality:

- * Dolní Věstonice: nepravidelný výskyt uvádí R. Kuba. Při vlastních kontrolách již byla lokalita opuštěna;
- * Lednice – hřbitov: neobsazena 2011/12, výskyt 2004/05/06, 2008/09 a 2015/16/17. Nekontrolována každou zimou;
- * Moravská nová Ves – hřbitov: nepravidelný výskyt uvádí Typner (in Zuna-Kratky et al. 2000). Při vlastních kontrolách již byla lokalita opuštěna;
- * Starovičky: obsazena 2009/10 a 2015/16, negativní kontroly 2010/11, 2012/13 a 2016/17–2017/18. Nekontrolována každou zimou;
- * Brumovice: neobsazena jednu zimu během tří pravidelně kontrolovaných. Zimoviště však bylo nalezeno v zimě 2015/16 a chybí tedy delší řada soustavných kontrol;
- * Ladná – Kačenárna: zimování okolo r. 2003 a v zimě 2016/17, mezitím bez kontrol. 2017/18 neobsazena. O zimování sov okolo r. 2003 jsem se dozvěděl až v roce 2016, chybí tedy delší řada soustavných kontrol;
- * Klentnice: zimování 2015/16–2016/17, další zimu neobsazena. Zimoviště nalezeno v zimě 2015/16 a chybí tedy delší řada soustavných kontrol.

Výsledky svědčí o tom, že obsazení lokality jen jednu zimu i nepravidelný nebo přerušovaný výskyt jsou neobvyklé.

Distribuce zimovišť

Dvě současně obsazené lokality v intravilánu jedné obce se nacházely ve Velkých Bílovicích (ul. Hřbitovní a sklepy, vzájemná vzdálenost asi 1800 m), v Hustopečích (hřbitov a ul. Nová, vzdálenost asi 1000 m), v Lednici (zámecký park a hřbitov, vzdálenost asi 1400 m) a v Moravském Žižkově (obec a farma Prechov, vzdálenost asi 1650 m). Dvě obsazené lokality v jedné obci, přičemž jedna z nich byla situována ve volné krajině, byly v katastru Valtic (hřbitov a Boří les, neznámá vzdálenost), Velkých Bílovic (sklepy a Proutník, vzdálenost asi 1100 m) a Velkých Pavlovic (ul. Pod Břehy a lok. severně od Horního rybníka, vzdálenost asi 700 m).

Na některých lokalitách sovy v průběhu let změnily stanoviště, a to i několikrát, některá stanoviště naopak využívají i desítky let, příp. jen změni využívané stromy. Dvě změny stanovišť kalousů ve Slavkově u Brna (okres Vyškov) v průběhu deseti let popisuje NAVRÁTIL (2007). Jako pravděpodobné důvody pro změnu uvádí:

- rušení střelbou, pyrotechnikou apod. při rekonstrukcích Bitvy u Slavkova;
- stavební úpravy budov u stanovišť;
- dendrologické práce při rekonstrukci parku;
- prosychání a následné kácení obsazených stromů.

Já jsem rušení jako důvod pro změnu stanoviště nezjistil. I po úmyslném plašení kalousů pyrotechnikou v Němčickách se ptáci přesunuli jen na jiné nedaleké stromy. Obdobně uvádějí ZAŇÁT et al. (2007) jako neúspěšné záměrné opakované rušení sov v mateřské školce ve Znojmě s cílem kalouse ze stanoviště vypudit. V Kloboukách ptáci neopustili strom ani při blízkých stavebních pracích. Kvůli malé intenzitě návštěv mnoha zimovišť však není možné rušení (nebo jiné negativní vlivy) jako důvod pro změnu stanoviště vyloučit.

V některých případech se naopak zdá, že sovy přítomnost lidí a ruch vyhledávají. ZAŇÁT et al. (2007) popisují přesídlení kalousů ze hřbitova v Blatnici pod sv. Antonínkem na rušnější místo před obchodním domem bez zjevné příčiny. Podle poznatků z dalších lokalit dovozují, že klid není jako kritérium výběru zimního shromaždiště pro kalouse prioritní, předpokládají, že větší roli hraje bezpečí před predátory.

Také v Podivíně sovy přesídlily z relativně klidného hřbitova na jednu zimu na ulici Bratislavskou, která je jednou z nejrušnějších ve městě. Později obsadily stromy ve dvoře rodinného domu a po jejich vykácení se přestěhovaly zpět na ulici. V Moravském Žižkově u kostela se většina kalousů v zimách 2016/17 a 2017/18 zdržovala v korunách borovic nad chodníkem a parkovištěm, kde je v rámci stanoviště největší ruch, přestože si mohli vybrat blízké stromy na mnohem klidnějším místě. Obdobně ve Valticích v zimě 2017/18 část sov seděla nad frekventovanou přístupovou cestou do zámeckého parku. Pravděpodobně se jednalo o sovy z místního hřbitova (také klidnějšího než park u zámku), kde byly tuto zimu nalezeny jen pobytové stopy.

V Příbiczích (Brno-venkov) kalousi přesídlili z tují na ulici do zahrady rodinného domu, kde je sice menší ruch, ale v zahradě se volně pohybuje lovecký pes (při návštěvě zahrady na vyplašené vyletující sovy štěkal). Je otázkou, zda tady ptáci našli větší klid, anebo díky přítomnosti psa místo bezpečnější před predátory.

Kácení obsazovaných stromů jsem během posledních 12 let zaznamenal na min. 13 zimovištích. Nikdy to však nevedlo k okamžitému opuštění lokality, kalousi se jen přemístili na jiné stromy v okolí. Jedinou výjimkou bylo opuštění zimoviště severně od Horního rybníka ve Velkých Pavlovicích po vykácení některých dřevin v těsné blízkosti obsazeného stromu.

Kácení využívaných stromů však bylo pravděpodobným důvodem k opuštění (resp. neobsazení) některých lokalit během následujících let. Například v Podivíně na ul. Zbořovská byl nejprve pokácen jediný obsazovaný smrk ve dvoře rodinného domu, načež kalousi obsadili tují a smrky na ulici. Ty byly následně vykáceny také a sovy mimo túje obsadily další smrk. Mezitím byla pokácena i líska, na které se ptáci zdržovali v létě a na podzim před opadem listů. Početnost kalousů se od doby pokácení smrku v zahradě postupně snižovala a od zimy 2015/16 je lokalita opuštěná. Obdobně po pokácení všech obsazovaných stromů na ul. Hřbitovní ve Velkých Bílovicích sovy následující zimu obsadily stromy na nedaleké ul. Mírová. Další zimu však byla lokalita opuštěná. Postupné kácení využívaných stromů popisuje i S. Prát (*in verb.*) ve Velkých Pavlovicích.

Některá stanoviště i lokality však byly opuštěny bez zřejmých příčin, nezaznamenal jsem negativní vlivy ani pozorovatelné změny.

Stanoviště nebo i lokality ve volné krajině sovy mění (resp. opouštějí) častěji. Dosud jich bylo zjištěno 11, u pěti z nich však není známa přesná poloha a další kontroly nebyly provedeny. Ostatní byly navštíveny opakovaně. Pravidelně (tzn. minimálně tři zimy) byla obsazována pouze lokalita Velké Bílovice – Proutník, která dnes již neexistuje. Nejméně dvě zimy byla obsazena čtyři zimoviště (Klentnice, obsazeno 2015/16 a 2016/17, následující zimu neobsazeno), Popice – Na Uherčicku (obsazeno 2014/15 a 2015/16, další dvě zimy neobsazeno), Ladná – Kačenárna (obsazeno okolo roku 2005 a v zimě 2016/17, mezitím bez kontrol, 2017/18 neobsazeno), Horní Věstonice – pod Martinkou (obsazeno 1988/89 a 1996/97, mezitím bez kontrol, min. od zimy 2012/13 neobsazeno). Na lokalitě Velké Pavlovice – severně od Horního rybníka byly sovy zjištěny pouze při jedné kontrole a při následující asi o týden později už zde nebyly. Na tomto zimovišti ale došlo ke změně podmínek – vykácení dřevin v blízkosti obsazeného stromu. Na stanovišti Kurdějov – Černá hora byl zjištěn výskyt kalousů ve čtyřech zimách (obsazeno v letech 2008 a 2009 a zimách 2014/15 a 2015/16, neobsazeno v zimách 2016/17–2017/18). Toto stanoviště je však součástí lokality s dalšími pravidelně obsazovanými stanovišti.

Zajímavým poznatkem je, že po opuštění dvou lokalit ve volné krajině (V. Pavlovice – severně od Horního rybníka a Popice – Na Uherčicku) se ptáci nepřesunuli na nejbližší známé obsazené lokality v obcích (V. Pavlovice – ul. Pod Břehy vzdálená asi 700 m a Popice – obec vzdálená asi 1230 m), ale na jiné neznámé místo.

Podstatou častých změn může být větší ohrožení stanoviště ve volné krajině predátory, což podle ŠKORPÍKOVÉ et al. (2005) i ZVÁŘALA & SVIEČKY (2009) může být jedním z důvodů pro obsazování intravilánů obcí.

Využívání zimního shromaždiště kalousů k hnízdění (po ukončení zimování) uvádí např. V. Damborský (*in verb.*) na lokalitě Velké Bílovice – Proutník nebo K. Šimeček (*in* ŠKORPÍKOVÁ et al. 2005) na lokalitě Kyjov – šroubárna (okres Hodonín). Sám jsem nejbližší hnízdění od využívaného zimoviště zjistil ve vzdálenosti asi 450 m, a to na jaře 2015 ve Velkých Pavlovicích.

37 nalezených zimovišť se nachází v nadmořské výšce do 200 m, 14 ve výšce 201–250 m n. m., 5 ve výšce 251–300 m n. m. a jen 2 byly výše než 300 m n. m.

Nejnižše položené zimoviště na okrese Břeclav a současně v celém Jihomoravském kraji bylo v nadmořské výšce 156 m v Břeclavi – Na Šírokových, nejvýše položené v okrese Břeclav se nacházelo v Klentnici v 386 m n. m., v celém Jihomoravském kraji bylo dosud zjištěno ve vyšší nadmořské výšce jen v okrese Brno-venkov u obce Hlína – 420 m (ŠKORPÍKOVÁ et al. 2005).

Doba obsazení zimoviště

V kalendářním roce 2009 se kalousi v Podivíně zdržovali na zimovišti nejméně 277

dnů (tzn. více než devět měsíců) a neobsazeno tedy bylo maximálně pouhých 89 dnů. V roce 2008 se na stejné lokalitě zdržovali min. 274 dnů a v roce 2010 min. 265 dnů.

Nejčasnější výskyt kalousů na zimním shromaždišti jsem zjistil v Podivíně 27. 5. 2007 – 3 ex., resp. 9. 6. 2016 v Přítlukách – 1 ex. V literatuře byl dosud jako nejčasnější v okrese Břeclav udáván 1 ex. na zimovišti v Hustopečích 8. 7. 2004 (PB), v Jihomoravském kraji 1 ex. již 16. 5. 2003 v Blatnici p. Sv. Antoníčkem (HO, J. Zaňát, oba údaje in ZAŇÁT et al. 2007).

V červnu jsem kalousy zjistil na třech lokalitách: Podivín – 2 ex. (2007, líska), Přítluky – 4 ex. (2016, bříza a tůje), Velké Bílovice – 1 ex. (2015 a 2016, ořešák).

V červenci byli pozorováni na sedmi lokalitách: Bohumilice – 2 ex. (2016, lípa), Lednice – 1 ex. (2008 a 2009, tůje), Podivín a Pouzdřany – 1 ex. (2017, tis), Přítluky – 3 ex. (2016), Velké Bílovice – 2 ex. (2011 a 2016, ořešák a smrk), Velké Hostěrádky – 1 ex. (2016, bříza).

V srpnu byli zjištěni na pěti lokalitách: Bohumilice – 1 ex. (2009, lípa), Lednice – 7 ex. (2007, tůje), Podivín a Velké Bílovice – 8 ex. (2012, ořešák), Velké Hostěrádky – 1 ex. (2014, lípa).

Pravidelné obsazování zimních shromaždišť již v průběhu léta patří mezi nejzajímavější poznatky časných kontrol. Lokality mohou být obsazeny po většinu roku, výjimkou je jen období hnízdění. Označení „zimoviště“ v těchto případech tedy není zcela výstižné. V letních měsících nejsou pod obsazenými stromy patrné vývržky ani trus, a to kvůli vegetaci a dosud malému množství ptáků. Na zemi nebo ve větvích lze však najít peří vypadané pelichajícím ptákům.

Shromažďování kalousů v malých počtech již od července a srpna uvádějí GLUTZ VON BLOTZHEIM & BAUER (1994) s tím, že výjimečně může být již během podzimu dosaženo významnějších počtů, a jako příklad uvádějí až 200 ex. na přelomu srpna a září v polesí Buchwedel.

Při obsazování zimovišť v létě a na začátku podzimu kalousi přednostně využívají listnaté dřeviny a jejich výskyt na jehličnanech je vzácný. Ve Velkých Bílovicích, na lokalitě sklepy, se ve 3. dekádě listopadu 2013 větší část sov zdržovala na jediných olistěných keřích (slivoně mirabelky). Obsazování listnatých dřevin před opadem listů uvádějí i ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) a ZAŇÁT et al. (2007).

Nejpozdnější výskyty před koncem zimování jsem zjistil 12. 4. 2008 v Podivíně – 1 ex. a 12. a 15. 4. 2016 v Pouzdřanech – 1 ex. Z dosud publikovaných údajů z okresu a současně i celého kraje uvádějí pozdější výskyt jen ZAŇÁT & BERKA (2007) v Lednici – 22. 4. 2003 3–4 ex. a 28. 4. 2003 3 ex.

Početnost na zimovišti

Dosud nejvyšší počet kalousů na zimním shromaždišti v okrese Břeclav byl zjištěn v zámeckém parku v Lednici v zimě 1994/95 – asi 150 ex. (ŠKORPÍKOVÁ et al. 2005). Nejvyšší počet na jižní Moravě zjistili J. Zaňát, G. Čamlík, Š. Zaňátová a T. Čamlí-

ková (*in litt.*) v únoru 2016 na jednom z pravidelných zimovišť v okrese Hodonín, a to 169 ex. při rozletu. Zcela nejvyšší uváděný počet 200–300 ex. na lokalitě Dyjákovice – centrum (ZN) je pouze neověřeným odhadem místního obyvatele (ŠKORRÍKOVÁ et al. 2005).

Od zimy 2006/07 do konce ledna 2018 byly na 28 lokalitách okresu Břeclav zaznamenány nejvyšší počty zimujících kalousů za celou dobu sledování. Nejvíce jich bylo sečteno ve Valticích na hřbitově v lednu 2009 – 97 ex.

Za celou dobu sledování všech lokalit v okrese Břeclav bylo maximum do 10 ex. zjištěno na dvaceti z nich, 11–50 ex. na třiceti, 51–100 ex. na šesti a více než 100 ex. bylo jen na dvou lokalitách. Dokládá to výrazné změny početnosti mezi jednotlivými roky.

Přesnější počet zimujících ptáků jsme zjistili jen v zimě 2015/16. Maximum do 10 ex. bylo zaznamenáno na 16 lokalitách, 11–50 ex. rovněž na 16 a více než 50 ex. jen na dvou. Průměrně se na jednom zimovišti vyskytovalo max. 19 kalousů. Celkem jsme na všech zimních shromaždištích zjistili 657 ex., přičemž tento počet lze považovat za minimální, protože některé údaje byly získány jen sečtením ptáků ve dne.

Na třech zimovištích jsem spolu s kalousy zjistil puštíka obecného. Bylo to v zimě 2014/15 ve Strachotíně na akátu porostlém plaménkem, v lednu 2015 v Šitbořicích na túji a v prosinci 2017 ve Velkých Bílovicích na akátu porostlém břečtanem. Jeden zimoval také v lednu 2015 na hřbitově v Březí na smrku porostlém břečtanem, při této kontrole jsem však na lokalitě nezjistil kalousy. Častěji bývají na zimních shromaždištích kalousů ušatých pozorovány kalousi pustovky (*Asio flammeus*), zjistil jsem je mimo jiné i v Šitbořicích, v Březí a ve Velkých Bílovicích (kde tedy zimovaly tři druhy sov, ne však současně). Tyto údaje budou předmětem samostatného článku.

Chování

Při kontrolách během dne kalousi většinou spali nebo odpočívali, občas si probírali peří. Jiným druhům ptáků v okolí pozornost nevěnovali, přestože někteří se pohybovali i blíž než jeden metr (např. 2x sýkora koňadra asi 0,5 m). Jednou jsem na obsazeném smrku pozoroval i veverka obecnou, na kterou sovy také nereagovaly. Vyplašení neantropogenního původu jsem pozoroval pouze jedenkrát na hřbitově v Březí: zimující kalousi vyletěli ze stromu (túje) potom, co na jeho kmen začala šplhat kočka domácí (*Felis silvestris* f. *catus*).

Ve městech a obcích ptáci nijak nereagovali na běžný ruch, chodce, cyklisty ani průjezdy aut. V Kloboukách na náměstí je k opuštění stromu nepřiměřeně ani velmi intenzivní hluk sběječky, se kterou dělník pracoval asi 6 m od obsazeného stromu. Při běžné kontrole shromaždiště a procházení pod obsazeným stromem, ale někdy ani při poklepání na kmen, většinou neodlétali. Pokud zjistili přítomnost pozorovatele, zpozorněli, přitiskli peří k tělu, napřímili ouška a protáhli se, aby lépe splynuli

s okolním prostředím, a člověka upřeně sledovali. Jindy však někteří ptáci vylételi i při prohlížení stromu dalekohledem ze vzdálenosti desítek metrů, což podle mého názoru může být způsobeno větší plachostí některých jedinců. Kalousi na stanovištích ve volné krajině jsou opatrnější, vylételi téměř při všech kontrolách. Plachost tedy evidentně závisí na přivyknutí ruchu a přítomnosti lidí v okolí.

Důležitá je také denní doba pozorování. Kalousi častěji vyletovali při kontrolách v podvečerních hodinách, což přičítám začátku jejich přirozené večerní aktivity. V této době někdy hromadně vylételi i jen při příjezdu auta do blízkosti obsazeného stromu.

Úmyslné plašení lidmi jsem během vlastních kontrol nepozoroval, ale dověděl jsem se o několika případech. Důvodem byly výhradně vývržky a trus pod obsazenými stromy. Na hřbitově v Hustopečích měla kalouse vyplašit střelba kamínků z praku, v areálu zemědělského družstva v Němčičkách mezi sovy dokonce vystřelovali pyrotechniku určenou k plašení špačků. U kostela v Moravském Žižkově jsem ve větvích borovice nad znečištěným chodníkem našel zachycený smeták, který bezpochyby někdo házel po sovách, aby je z tohoto místa vyhnal.

Ve čtyřech případech byli kalousi po vyplašení při kontrole během dne dezorientovaní a naráželi do překážek (přestože okolí jistě dobře znali). Na lokalitě Moravský Žižkov-Prechov vyplašený pták dvakrát narazil do skleníku vzdáleného od stromu několik desítek metrů. Stejná situace se zde opakovala i v zimě 2017/18, kdy do skleníku narazili dokonce dva ptáci. Přitom skleněné tabulky nebyly zcela čiré a lesklé, ale spíše staré, zašlé a částečně zamlžené. V Čejkovcích (okres Hodonín) vyplašený kalous narazil do drátěného plotu v těsné blízkosti smrku a chvíli se ho neúspěšně snažil překonat. V Prušánkách (okres Hodonín) pták po vyplašení narazil do okna budovy vzdálené asi 4 m od stromu. Nárazy vyplašených kalousů do skel a plotů zaznamenali i CHRAŠČ et al. (2013). Tyto případy jsou jedním z důvodů, proč při kontrolách minimalizovat rušení, omezit se jen na zjištění obsazenosti lokality a početnost stanovit při večerním rozletu. Nebezpečí úrazů by měli zohlednit všichni pozorovatelé při návštěvách zimovišť.

S blížícím se začátkem hnízdního období se ptáci častěji ozývají, více samci než samice, především v podvečerních hodinách. Výjimečně je lze zaslechnout i během dne – například v Pohořelcích se 6. 2. 2016 při teplém a slunečném počasí ozýval samec již ve 13 hod., v Brumovicích 10. 3. 2016 při jasném počasí houkal samec po 11. hod.

Před večerním rozletem na lov se někteří ptáci protahují a protřepávají se, sovy sedící uvnitř korun se postupně přesunují na jejich okraje, kde často sedí ještě několik minut. Z obsazených stromů vylétují postupně, více jedinců současně vyletí většinou při vyplašení, někdy jsem však žádný podnět k hromadnému rozletu nezaznamenal. Některé ptáci po opuštění místa, kde trávili den, usadají na stromy v blízkém okolí, kde sedí i několik minut (nejdéle ve Velkých Bílovicích 14 min.).

Zde si často čistí peří, protahují se a vyvrhují. Na dvou lokalitách usedli kalousi po rozletu i na blízká kabelová vedení. V Hustopečích na ul. Hradní seděl kalous na svazku kabelů procházejícím korunou smrku i v průběhu dne.

V Šitbovicích kalousi po večerním rozletu útočili na papoušky (*Psittaciformes*) ve voliérách vzdálených asi 60 m od jejich shromaždiště a nejméně jednoho přes pletivo vážně zranili. Útočit přestali po instalování čidla, které při registraci pohybu rozsvítilo světlo (M. Palán *in verb.*).

Při pravidelném sledování rozletů kalousů v zámeckém parku v Lednici jsme v období od začátku října do konce března v zimách 2002/03–2006/07 s dalšími ornitology zaznamenali 35 údajů o začátku a konci rozletu. Mezi data, která jsem vyhodnocoval, jsem nezahrnul případy, kdy první kalousi vyletěli po vyplašení (i pravděpodobném). Zjistili jsme, že první ptáci vyletují průměrně 23 minut po západu slunce (západy a východy určeny dle <http://www.meteogram.cz/vychod-zapad-slunce/>), medián je 22 min. Nejčasnější výlet jsme zaznamenali 15 min. (84 ex., mlha) a nejpozdější 32 minut po západu slunce (81 ex.). Není však možné zcela vyloučit, že některý kalous zůstal na stromě i při ukončení sčítání. Počty vyletujících ptáků se pohybovaly od 14 ex. (doba rozletu 15 min.) do 136 ex. (doba rozletu 29 min.). Průměrně činila doba rozletu 20 min., medián 20 min. Přitom nejkratší rozlet trval 11 min. (15 ex.) a nejdelší 33 min. (84 ex., mlha).

Rannímu přiletu z lovišť na denní stanoviště jsem věnoval pouze malou pozornost. Zajímavým pozorováním byl společný přílet hejna pěti kalousů v Hustopečích na ul. Hradní 23. 12. 2015 mezi 6:42 a 7:02. Před usednutím na strom ptáci nad stanovištěm desítky vteřin kroužili. Opakovaně se po usednutí na strom ozývali tičným cvrčivým hlasem. Ranní slet trvá pravděpodobně déle než večerní rozlet (např. v Hustopečích 27. 12. 2017 to bylo více než 33 min.), přičemž lze předpokládat, že ptáci se na shromaždiště vracejí postupně.

Revize publikovaných údajů z okresu Břeclav (tab. 2)

Souhrnné údaje o zimních shromaždištích kalousů v okrese Břeclav do zimy 2005/06 publikovali ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) a ZAŇÁT et al. (2007). K jejich revizi mě vedly tyto důvody:

- a) změna územního vymezení okresu Břeclav;
- b) nové údaje o využívání známých lokalit před zimou 2005/06;
- c) nálezy nových, pravidelně obsazovaných zimovišť využívaných již před zimou 2005/06, o nichž nebyly k dispozici údaje;
- d) rozlišení pojmů lokalita a stanoviště, které nebyly v citovaných pracích specifikovány a byly autory různě interpretovány;
- e) výsledky pozdějších kontrol známých lokalit s výskytem jednoho nebo dvou kalousů.

Tab. 2. Údaje o zimování kalousů ušatých v okrese Břeclav dle Škorpíkové et al. (2005) a Zaňáta et al. (2007) po doplnění o nové poznatky
 Tab. 2. *Data on the wintering of the Long-eared Owl in the Břeclav district according to Škorpíková et al. (2005) and Zaňát et al. (2007) after including new findings*

Počet <i>Number</i>		V hranicích do 31. 12. 2006 <i>In borders till 31st December 2006</i>				V hranicích od 1. 1. 2017 <i>In borders from 1st January 2007</i>			
		Škorpíková et al. 2005		Zaňát et al. 2007		Škorpíková et al. 2005		Zaňát et al. 2007	
		Původně v zimě <i>Originally in winter 2004/05</i>	Nově v zimě <i>Newly in winter 2004/05</i>	Původně v zimě <i>Originally in winter 2005/06</i>	Nově v zimě <i>Newly in winter 2005/06</i>	Původně v zimě <i>Originally in winter 2004/05</i>	Nově v zimě <i>Newly in winter 2004/05</i>	Původně v zimě <i>Originally in winter 2005/06</i>	Nově v zimě <i>Newly in winter 2005/06</i>
Katastrálních území se známými zimovišti <i>Cadasters with known winter roosting sites</i>		20	25	36	36	17	21	31	31
Znamých zimovišť <i>Known winter roosting sites</i>	Celkem <i>In total</i>	25	27	51	46	22	26	46	41
	Obsazených <i>Occupied</i>	16	20	31	35	15	18	28	32
	V obcích <i>Within settlements</i>	24	24	45	39	21	23	41	35
	Mimo obce <i>Outside settlements</i>	1	3	6	7	1	3	5	6
Kalousů ušatých <i>Long-eared Owls</i>		385	429	691	738	377	411	622	659

Ad a) Od 1. ledna 2007 nejsou součástí okresu Břeclav obce Cvrčovice, Ivaň, Pasohlávky, Pohořelice, Přibice, Vlasatice a Vranovice (výměra okresu se snížila asi o 35 km²). Podle ŠKORPÍKOVÉ et al. (2005) a ZAŇÁTA et al. (2007) bylo zimování kalousů do konce zimy 2005/06 zjištěno ve čtyřech z nich: Pohořelicích–Nové Vsi, Ivani, Vlasaticích a Vranovicích. Na těchto lokalitách se v zimě 2004/05 zdržovalo 8 ex. (ŠKORPÍKOVÁ et al. 2005) a v zimě 2005/06 69 ex. (ZAŇÁT et al. 2007). Protože jsem však většinu z těchto lokalit v následujících zimách opakovaně kontroloval, získal další údaje od jiných ornitologů a místních obyvatel a v Přibicích zjistil i další zimoviště, uvádím kvůli zachování původního rozsahu území ve výsledcích a souhrnu i lokality ležící v těchto obcích.

Ad b) Z nově získaných údajů o využívání zimovišť v Týnci vyplývá, že v zimě 2004/05 zde zimovalo nejméně o 4 ex. víc a v zimě 2005/06 nejméně o 7 ex. více než uvádějí ŠKORPÍKOVÁ et al. 2005 a ZAŇÁT et al. 2007 (P. Koubek *in litt.*).

Ad c) Nalezl jsem tři nová zimoviště, která podle sdělení místních obyvatel byla kalousy využívána již v zimách 2004/05 a 2005/06, případně i dříve. Celkový počet kalousů na těchto lokalitách v zimách 2004/05 a 2005/06 odhaduji podle počtu zimujících sov v dalších zimách na min. 30. Jedná se o Moravský Žižkov – min. 5 ex., Nikolčice – min. 5 ex. a Starovice – asi 20 ex. Mimo současný okres se jedná o Přibice s odhadovaným počtem asi 10 ex. Počty udávané místními obyvateli považuji jen za velmi orientační, protože ti sovám většinou nevěnovali větší pozornost a zjištěné údaje si nezaznamenávali. U dalších nově nalezených zimovišť jsem údaje potvrzující výskyt kalousů před rokem 2006 nezjistil, není to však vyloučeno, takže i revidované souhrnné počty považuji za minimální. Do souhrnných údajů o počtech zimovišť ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) ani ZAŇÁT et al. (2007) nezapočítali lužní les u Drnholce a les u Lednice uváděné BALÁTEM (1955), přestože je ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) uvádí v diskusi.

Počet kalousů v zimě 2004/05 na území současného okresu Břeclav lze upřesnit na min. 411 ex. (v rozloze do 31. 12. 2006 min. 429 ex.) a v zimě 2005/06 na min. 659 ex. (v rozloze do 31. 12. 2006 min. 738 ex.).

Ad d) ŠKORPÍKOVÁ et al. (2005) i ZAŇÁT et al. (2007) uvádějí jako samostatné lokality i místa ležící nedaleko od sebe, která já považuji za stanoviště v rámci jedné lokality. Jedná se o stanoviště: Kurdějov – obec a Kurdějov – hřbitov (vzájemná vzdálenost asi 200 m), Podivín – hřbitov, Podivín – ul. Bratislavská (vzdálenost 280 m) a Podivín – ul. Zborovská (vzdálenost 380 m a 160 m), Týnec – zahrada a Týnec – hospoda (vzdálenost 250 m), Velké Bílovice – hřbitov a Velké Bílovice – ul. Hřbitovní (vzdálenost 170 m), Velké Pavlovice – cihelna a Velké Pavlovice – před školou (vzdálenost 640 m). Z obcí mimo současný okres Břeclav se jedná o Vlasatice – zahrada obecního úřadu a Vlasatice – obec (vzdálenost 500 m).

Ad e) Při dalších kontrolách nebyl potvrzen výskyt na třech lokalitách uvedených v práci ZAŇÁTA et al. (2007) s počtem 1–2 ex. a podle dosavadních poznatků se nejedná o zimní shromaždiště: Břeclav – obora Soutok, Klentnice – obec a mimo současný okres Břeclav hřbitov Vranovice – Přibice.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji všem, kteří poskytli údaje o výskytu kalousů. Zvlášť děkuji Robertu Vlkovi za komplexní údaje z Drnholce a Petru Koubkovi za komplexní údaje z Týnce. Vlastě Škorpíkové děkuji za cenné připomínky a korekce textu. Ondrovi Raflovi děkuji za zpracování mapy.

SOUHRN

58 wintering roosting sites of the Long-eared Owl were found in the Břeclav district till the end of January 2018. In winter 2017/18, 33 of them were still occupied, 20 were abandoned and no data were obtained for 5 of them (due to their unknown precise position). Other 5 roosting sites (3 occupied in winter 2017/18) were situated in settlements, which were part of the Břeclav district till 31st December 2006. Min. 657 Long-eared Owls were recorded in the Břeclav district in winter 2015/16, further min. 85 owls in villages belonging to this district till the end of 2006.

LITERATURA

- BALÁT F., FOLK Č. & HUDEC K., 1955: Poznávejme lépe naše dravce. *Myslivost* 3 (33): 72–73
- GLUTZ VON BLOTZHEIM U. N. & BAUER K. (eds) 1994: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Bd 9: Columbiformes – Piciformes. 2. přepracované vydání. *AULA – Verlag, Wiesbaden*
- CHRAŠČ P., PAČENOVSKÝ S., RÁČZ A. & REPEL M., 2013: Zimovanie myšiárok ušatých na Dolnom Zemplíne. *Vtáky, jaro 2013*: 7
- MARTIŠKO J., 1999: Ochrana dravců a sov v zemědělsky využívané krajině. *EkoCentrum, Brno*
- NAVRÁTIL P., 2007: Zimování kalouse ušatého (*Asio otus*) ve Slavkově u Brna. *Crex* 27: 48–49
- PRUNER L. & MÍKA P., 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. *Klapalekiana* 32 (Supplementum): 1–115
- SCHAUER J., KUBIŠTA Z. & KOUBEK P., 1988: Příspěvek k poznání složení potravy kalouse ušatého (*Asio otus* L.) ze dvou odlišných typů zimovišť. Sovy 1986 – Sborník z ornitologické konference Přerov, 14. a 15. 11. 1986. *SÚPPOP Praha, OVM J. A. Komenského a MOS Přerov*: 157–164
- ŠKORPÍKOVÁ V., ZAŇÁT J., KLEJDUS J. & BERKA P., 2005: Kalous ušatý (*Asio otus*) a jeho zimní shromaždiště na jižní Moravě. *Crex* 25: 9–26
- ZAŇÁT J., ŠKORPÍKOVÁ V. & BERKA P., 2007: Kalous ušatý (*Asio otus*) a jeho zimní shromaždiště na jižní Moravě II. *Crex* 27: 8–34
- ZAŇÁT J. & BERKA P., 2007: Pravidelné sledování zimních shromaždišť kalouse ušatého (*Asio otus*) v Lednici v zámeckém parku a v Hodoníně ve čtvrti Bažantnice. *Crex* 27: 35–47
- ZUNA-KRATKY T., KALIVODOVÁ E., KÜRTHY A., HORAL D. & HORÁK P., 2000, Die Vögel der March-Thaya-Auen im österreichisch-slowakisch-tschech. Grenzraum. *Deutsch Wagram*
- ZVÁŘAL K. & SVIEČKA J., 2009: Je kalous ušatý (*Asio otus*) stálý, potulný nebo těžný? *Tichodroma* 21: 79–87